…ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой
ҮНЭН

…ПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 304 (1904)
ДЕКАБРИИН
27
ВТОРНИК
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

…яха үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ тон шухала арга нүхэсэл

…ммунистическэ парти, Советскэ …тельство ороной хүн зоной улам … байгаа эрилтые хангахын тула… …ха ба мяханай продуктнуудай …бэрилгые түргэнөөр дээшэлүүлхэ …о табиһан байна. Малажалай үлэм…ргэнөөр үдэдэг һалбаринь бологшо … үсхэбэрилгые колхозууд болон …уудта бүхы хэмжээтээр хүгжөө… энэ зорилгые шиидхэжэ болохо. …СС-эй ЦК-гэй январска Пленум … үйлэдбэрилгые ехэдхэлгэ хадаа …рүүндэ гахай үсхэбэрилгые түр… аргаар туйлагдажа болохо бай…жэ заагаа һэн. **Гахай үсхэбэрилгэ …лай түрүү һалбари мүн, тэрээнэй … мяха үйлэдбэрилгые жэлэй тур… нилээд ехэдхэжэ болохо байна** …олон зуугаад ба мянгаад түрүү …уд болон совхозуудай дүй дүр… ороной олон районуудай бодото … тон элп тодоор харуулаа.

…енска областиин Раздорска рай… Калининай нэрэмжэтэ колхоз 1954 … эдлүүриин 100 гектарта орой… …эдэхэн центнер гахайн мяха аба… …айгаа. Артель гахай үсхэбэрилгэ… …ойдоо 80 мянган түхэриг мүнгэ …ан байна. Гахайн мяха үйлэдбэ… ехэдхэхын түлөө тэмсэлдэ бүхы …нигуудые парторганизациин ха…һан 1955 ондо тад ондоо бай…гдоо. Гахай шахаха тодорхой тү… …хоздо зохёогдоһон байна. Дулаа…аггүй түхэлэй байрануудта га…ые бүхэли жэл соо байлгадаг …ршэлые үргэнөөр ашаглаха гэжэ …эн байна. Колхознигууд тэжээ…ые гол түлэб кукуруза тарижа …үлэн, тэжээл тухай бодото һайн … оролдолго гаргаа. Фермын дэр…элэгдэһэн траншейнүүд соо куку… эдеэшэнтэһэн 400 тонно буурса… силос дарагдаһан, мүн бусад … бэлэдхэгдэһэн байгаа. Гахайн …тэ жэлэй турша соо хэдэн да…ээр абтаа. 1955 ондо колхоз … 700 гахай тушааха гү, али …ин газарай 100 гектарта 25 … гахайн мяха абаха байна. Гахай …рилгэһөө абтаха мүнгэн доходынь …нган түхэриг боложо, жэлэй тур… 10 дахин ургаха байна. Туйла…жалтаяа бэхижүүлэн, Калининай …этэ артелиин колхознигууд 1956 …500 гахай шахажа, эдлүүриин га… 100 гектар бүридэ гахайн мяха …рилгые 45 центнертэ хүргэхэ гэ…дээ.

… колхозой эрхэ байдалда туй… туладаа энэ амжалтын удха… улам ехэ болоно. Энэ амжалта …маршье колхоз гахай үсхэбэрил…тони болзор соо эрид хубилалта … болохо гэжэ сэхэ хэлэнэл.

… колхозуудһаа байтагай бүхэли …уд гайхамшагта амжалта туйлана. …ада Черниговскэ районой туйла…жалта бүтэдэндэ мэдээжэ. 1953 …ндэ эдлүүриин газарай 100 гек…ридэ 11,5 центнер гахайн мяхан, … 1955 ондо аяар 22,4 центнер … байна. Ороной бусад республи… болон областьнуудта иимэрхүү …үүд тон олон! «Гахай хадаа та…ай мүнгөө суглуулдаг булхар» …эжэ арадай онһон үгэ хэлэнэ. … үсхэбэрилгые амжалтатайгаар …тэ хадаа колхозуудай экономи…ам бэхижүүлхэ, колхознигуудай … байдалые бүри һайжаруулха бай…

… үсхэбэрилгые хүгжөөхын, га…яха үйлэдбэрилгэ ехэдхэхын ту…баян арга боломжонуудые ороной … олон районуудай шадабаритай…эрэглэдэггүй байһаниинь хүдөө … жэлэй дүнгүүдэй гаргаг…айһан мүнөө үедэ элиржэ гарана. …сска ССР-ые абаад үзэе. Рес…ын колхозууд бүхы дээрээ энэ … үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо … олон гахай шахажа байна. Гахай шахахада болохо тушаа анхарал …о гаргаһан һайн жэшээнүүд…дэ бии. Жэшээнь, Слуцка район…айн мяха үйлэдбэрилгэ хоёрһоо …хин ургаа. Гэхэтэй хамта, Бело… хэдэ хэдэн областьнууд, жэ… Витебскэ, Молодеченскэ, Моти… мэтын областьнууд гахай… урдынхи мэтэ тон үсоонөөр ша… мяха үйлэдбэрилгын ур… колхозуудай экономикын хүг… һаатуулна.

…енскэ ба Калининска области… түлэб адли эрхэ байдалтай юм. …е, Смоленскэ областиин колхо… жэл соо гахайн тоогой 39 про… …лошорходонь, Калининска об… оройдоол 2 процент олошороо. …ха областьдо гахайн тоо жэл соо …лошороо, тиихэдэ, тэрээнэй хүр…ьска областиин колхозуудта хо… байна.

… үсхэбэрилгын гол шухала асуу…далнуудай нэгэниинь хадаа тэжээл үйлэдбэрилгые ехэдхэлгэ болоно. КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленум тэжээлэй база бэхижүүлхэ замуудые заажа үгөө һэн. «Гахай шахахадаа ороной бүхы зононуудта кукурузые орооһоорнь, мүн тэрэшэлэн силос болгогдоһон буурсагыень хэрэглэхэ, тэрэшэлэн энэ зорилгоор хартаабха үйлэдбэрилгые горьтойгоор ехэдхэхэ шухала гэжэ мэдэрхэ» гээд Пленумэй шиидхэбэри дотор хэлэгдэнхэй.

Кукурузын элбэг ехэ ургаса ургуулһан олон колхозууд эхэ гахай бүридэ эдеэшэнтэһэн буурсагуудаар 5—6 тонно силос дараһан байна. Нилээд ехэ хэмжээнэй бусад тэжээл бэлэдхэгдээ. Эдэ тэжээлнүүдээ нарин нягтаар бүридхээд, зорюулагдаһан хэрэгтэнь хэрэглэхэ гээшэ мүнөө шухала байна. Гэхэтэй хамта, ерэхэ жэлдэ тэжээл бэлэдхэлгые ехэдхэхэ тушаа, кукурузын ургасые дээшэлүүлхэ тушаа хэмжээнүүдые бүри мүноонһоо абаха хэрэгтэй. Гахай үсхэбэрилгэдэ зорюулан хартаабха, тыквэ болон бусад тэжээл үйлэдбэрилгые ургэдхэхэ шухала.

Мяха абахаяа гахай шахалгые али болохоор үргэдхэхэ хэрэгтэй. Энэ жэлэй намар КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет «Гахайн мяха үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ ба гүрэндэ тушааха хэмжээнүүд тухай» тогтоол гаргаһан байна. Гахай үсхэбэрилхэ хэрэгые хүтэлбэрилгэдэ бүдүүлиг алдуунуудые ба харюусалгагүй ябадал гаргаһан Хүдөө ажахын министерствын, Совхозуудай министерствын хүтэлбэрилэгшэд тус тогтоол дотор шангаар шүүмжэлэгдэһэн байгаа. Гахайнуудые сала ехэтэй ба салатайшаг байхаар шахаһанда орходоо мяха абахаар шахаһаниинь үлүү ашагтай гэжэ колхозууд болон совхозуудай бодото байдал дээрэһээ, мүн гадаадын зарим оронуудай дүй дүршэл дээрэһээ харагдаһыень, мяха абахаар шахагдаһан гахайн мяханда хүн зоной үлүү дуратайень мэдэжэ байһан мүртөө эдэ министерствонуүд колхозууд болон совхозуудта гахайнуудые мяха абахаар шахалгые үлэмжэ ехээр хүгжөөхэ тухай асуудалые табяатүй байшоо.

Мяха абахаар залуу гахайнууд шахагдадаг гэжэ мэдээжэ. Тиимэ гахайнууд тон түргэнөөр ехэ болодог, шэгнүүрэйнгээ нэмэһэн единицэ бүхэндэ тэжээл эгээ багаар гаргашалдаг байна. Мяха абахаар шахаха үедэ шэгнүүрэйнь нэгэ килограммаар нэмэлгэдэ тэжээлэй 5 единицэ гаргашалагдадаг, тиихэдэ сала ехэтэй байхаар шахаха үедэ—тэжээлэй 7—8 единицэ гаргашалагдадаг байна. Мяха абахаар шахалгые дэлгэрүүлээ һаа, нэгэ хэмжээнэй тэжээл гаргашалха зуураа, гахайн мяха үйлэдбэрилгые 20—22 процент ехэдхэхэ, зундаа ногоон тэжээл ба лагерьна түхэлэй, капитальна бэшэ байра үргэнөөр хэрэглэхэ арга колхозууд болон совхозуудта олгохо байна. Гэбэшье, һүүлэй үе хүрэтэр совхозууд гологдоһон, наһажаал гахайнуудые сала ехэтэй ба салатайшаг байхаар шахахаһаа гадна, 30—35 килограмм шэгнүүртэй залуу гахайнуудые шахажа байһан байна. Мяха абахаар залуу гахайнуудые шахахын тулада удаан саг хэрэглэгдэхэ, тэжээл ехээр гаргашалагдаха, экономическа талаараа ашаггүй байха болоно.

Гахайнуудые шахаха талаар тохёолдоһон байдалай түлөө Бэлэдхэлэй министерство, Мяханай ба һүнэй продуктнуудай промышленностиин министерство ехэ харюусалга даана. Тэдээнэй хүдэлмэрилэгшэд гахайн мяха үйлэдбэрилгэдэхи, бэлэдхэлгые эмхидхэлгэдэхи ехэ дутагдалнуудые обёороогүй байшоо.

Гүрэнэй, колхозууд болон колхознигуудай интересүүд хадаа эдэ алдуунуудые үргэнөөр гүйсэд заһахые эринэ. Мяха абахаяа гахай шахалгые урмашуулха хэмжээнүүдэй зохёогдоод байһан мүнөө үедэ эмхидхэлэй хүдэлмэри хадаа хэрэг байдалай амжалтые шиидхэхэ болоно. Партийна организацинууд, советскэ болон хүдөө ажахын органууд колхоз болон совхоз бүхэндэ гахайн мяха үйлэдбэрилгые нилээд ехэдхэхэ арга боломжонуудые хаража үзэхэ ёһотой. Хэды шэнээн гахайнуудые бүри мүнөө нэмэжэ шахахаар байнаб, тэрээнэй тулада хэды шэнээн тэжээл хэрэгтэй болохоб, гүрэнэй энэ шухала хэрэгэй түлөө сохом хэн харюусахаб гэжэ колхознигуудтай зүбшэхэ, тооложо, боложо үзэхэ хэрэгтэй. Гахай үсхэбэрилгые ба гахайн мяха үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ асуудалнууд хадаа партийна организацинуудай шанга хиналтада табигдаха ёһотой. Тиихэтэй хамта гээгдэнги колхозуудта гахай шахалгада онсо анхарал хандуулха, энэ шухала хэрэгые эмхидхэлгэдэнь тэдэнэртэ туһалха хэрэгтэй.

(«Правдын» декабриин 25-най түрүү бэшэгһээ).

КПСС-эй XX съездын хүндэлэлдэ

Заводой түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн

Слесарь Раис Гареев хараха янзада гүлмэршэг, залууханшье һаа, заводойнгоо ажабайдалтай нилээд танилсаһан, ажалдаа эзэн ёһоор хандадаг түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн юм.

—Ремесленнэ училищи дүүргэжэ, Улан-Удын судна заһабарилгын заводой механическа цехтэ слесареэр хүдэлмэрилжэ эхилһээр хэдэхэн жэл болобоб. Энэ цехтэ ажалайнгаа замые эхилһэн байнаб,—гэжэ Раис хөөрэнэ.

Мүнөө Раис Гареев заводойнгоо эрхим новаторнуудай нэгэн байха зуураа, ажалай үндэр бүтээсэ туйлахын түлөө саг үргэлжэ тэмсэдэг байна. Тиигэншьегүй яахаб, юуб гэхэдэ, советскэ хүдэлмэришэд ажаллажа байһан предприятидаа ёһотой эзэдынь ха юм. Һургуули дүүргээшье һаа, слесариин мэргэжэл түргэхэнөөр шудалха гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ юм. Тиимэһээнь Раис һургуулидаа һайн һуража гараһан аад, бодото ажал дээрэ элдэб бэрхэшээлнүүдтэй тохёолдохо баатай болоо һэн. Халаанай нормые энэ үедэ дүүргэхэнь тэрээндэ бэрхэтэй байгаа. Гэбэшье, залуу слесарь дайралдаһан бэрхэшээлнүүдһээ айнгүйгөөр, аха нүхэдэйнгөө хүдэлмэриһөө жэшээ абан хүдэлмэрилжэ ороо. Һүүлдэ тэрэнэй мэдэхэдэ, дүршэл ехэтэй слесарь ажалайнгаа сагай минута бүхэниие ашагтайгаар хэрэглэхые, хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэхые оролдодог байба. Тиин Раис Гареев судна заһабарилгын заводой эбтэй коллективэй түрүүшүүлэй зэргэдэ оролсоһон байна.

Табадахи табанжэлэй түрүүшын жэлнүүдтэ залуу слесариин ажал хэрэг яһала һайнаар бэелүүлэгдэдэг болоод байба. Эгээл энэ үедэ заводой үйлэдбэридэ шэнэ технологи хэрэглэгдэжэ эхилээ. Теплоходуудай двигательнүүд заһабарилагдадаг болоо. Заводой хэдэн хүдэлмэришэдтэй хамта Раис Гареев түрүүшын двигатель заһабарилалсаха боложо, тэрэниие аяар 10 үдэрэй туршада монтажда табяа һэн. Удаадахи двигателиин заһабарида Раис творческоор хандажа, монтажда тодхолгын хүдэлмэриие 2 үдэр хүрэтэр хороожо шадаа. Энэ сагһаа эхилжэ слесарь Раис Сафонович уралан нарижуулгын олон дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ. Табанжэлэйнгээ даалгабарита түсэбые болзорһоонь олон һараар урид дүүргээ.

Мүнөө КПСС-эй XX съездын хүндэлэлдэ үргэнөөр дэлгэрһэн мүрысөөндэ нүхэр Гареев эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, халаан бүхэнэйнгөө нормые хоёр дахин дүүргэнэ. КПСС-эй ЦК-гэй июльскэ Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлэн, тэрэ техническэ дэбжэлтэ туйлахын түлөө тэмсэнэ.

П. Гуревич.

Уралан нарижуулагшадай үнэтэ дурадхалнууд

Зэдын комбинадай хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй ЦК-гэй июльскэ Пленумэй шиидхэбэриие дүүргэлтэ болгон, үйлэдбэриин технологиие һайжаруулхын, шэнэ техникые хэрэглэхын тула ехэ хүдэлмэри хэжэ байна. Энэ жэлэй 11 һарын турша соо уралан нарижуулгын 300 гаран дурадхал оруулагдаа. Тэдэ дурадхалнуудай нилээд олониинь үйлэдбэридэ хэрэглэгдэһэн байна.

Холтосондохи вольфрамова руднигай уралан нарижуулагшад илангаяа һайнаар ажаллана. Эндэ хүдэлмэрилдэг Трещилов, Балабанов гэгшэдэй оруулһан үнэтэ дурадхалнуудые үйлэдбэридэ хэрэглээд байхада жэлэй турша соо 50 мянган түхэриг арьбалагдаха болоно.

Руднигай главна инженер нүхэр Черных, үйлэдбэриин-техническэ таһагай начальник нүхэр Баиров гэгшэд шахтануудта тулгуури хэгшэдэй ажалые хүнгэдхэхэ тушаа үнэтэ дурадхалнуудые оруулаа. Энэ дурадхалые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэдэ ажалай бүтээсэ 2—2,5 дахин дээшэлһэн байна.

Нүхэр Черных гэгшын оруулһан дурадхалые үйлэдбэридэ хэрэглээд байхада жэлдэ 180 мянган түхэриг арьбалагдадаг болоо.

Городогой бусадшье предприятинуудта уралан нарижуулагшад болон ухаалан зохёогшод эдэбхитэйгээр ажаллана. Молибденовэ руднигай, мүн бусадшье предприятинуудай хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлэй турша соо олон дурадхал оруулаа. Эдэнэрэй оруулһан дурадхалнууд нилээд ехэ мүнгэ зөөри алмажа, горнягуудай ажалые хүнгэдхэхэ арга боломжо олгоо.

Городой предприятинуудай уралан нарижуулагшад болон ухаалан зохёогшод партиин XX съездые ажалай шэнэ амжалтаар угтахын түлөө эдэбхитэйгээр ажаллажа байна.

А. Нимаев.

Бүхэсоюзна мүрысөөнэй түрүүшүүл

Ой модоной ба саарһанай промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай Бурят-Монголой областной комитет, мүн «Забайкаллес» комбинат модо бэлэдхэлэй пунктнууд болон мастерска участогуудай хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөнэй ноябрь һарын дүн хаража үзэбэ.

Байкальска леспромхозой модо бэлэдхэлэй Соболиха гэжэ пунктын коллектив (начальнигынь нүхэр Дахин) мүрысөөндэ эрхим амжалта туйлажа, ВЦСПС-эй, СССР-эй Ой модоной промышленностиин министерствын дамжуулгын Улаан тугта хүртэхэһөө гадна, нэгэдэхи мүнгэн шан абаа. Энэ коллектив модо бэлэдхэхэ түсэбөө 138 процент, шэрэлгын түсэбые 118 процент дүүргээ. Хандагайн леспромхозой Наранай модо бэлэдхэлэй пунктын коллектив (начальнигынь нүхэр Баяк) модо бэлэдхэхэ түсэбөө 114 процент, шэрэлгын түсэбые 137 процент дүүргэжэ, хоёрдохи һуури эзэлбэ. Байкальска леспромхозой Саячиха гэжэ модо бэлэдхэлэй пунктын коллектив дүрбэдэхи мүнгэн шанда хүртөө.

Мастерска участогуудай хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөндэ Байкальска леспромхозой мастер Лотоцкиин хүтэлбэрилдэг участок түрүүлээ. Энэ участогай коллектив модо бэлэдхэхэ түсэбөө 146 процент, шэрэлгынгээ түсэбые 138 процент дүүргэжэ, 35 мянган түхэриг арьбалһан байна. Участогай коллектив ВЦСПС-эй, СССР-эй Ой модоной промышленностиин министерствын дамжуулгын Улаан тугта, нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртөө. Хандагайн леспромхозой нүхэр Григорьевэй, Байкальска леспромхозой нүхэр Голенецкиин участогууд хоёрдохи шанда хүртөө.

Хандагайн леспромхозой Горхоной, Шулуутайн леспромхозой Тамахтайн модо бэлэдхэлэй пунктнууд мүн лэ эрхимүүдэй тоодо оролсоно.

Модо бэлэдхэлэй түрүү пунктнууд болон мастерска участогуудай коллективүүд партиин XX съездые эрхим амжалтаар угтахын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлжэ байна.

В. Тарабаев.

Шулуугаар барилга хэнэ

Һүүлэй үедэ Кударын аймагай «Путь Октября» колхоз шулуугаар барилга хэдэг болоо. Энэ жэлдэ 200 толгой үнеэдэй байха байра, электростанци шулуугаар баригдаһан байна.

Үнеэдэйнь байра хүсэд механизацилагдаа. Тэндэ дүүжэн харгы тодхогдоһон, мүн тэжээл буйлуулдаг цехтэнь тэжээл ууралтуулха, хэршэхэ машинанууд тодхогдоһон, гүнзэгы худаг малтагдаһан байна. Энэ худагһаа уһа гаргаха 3 насос табигдаһан байха юм.

Эдэ бүгэдэ түхеэрэлгэнүүд шэнээр баригдаһан электростанциин хүсөөр хүдэлгэгдэхэ юм.

Электростанциин монтажна хүдэлмэри хэхэ ба фермые механизацилха хэрэгтэ Ехэ-Кударын МТС ехэ туһаламжа үзүүлээ.

Г. Цыдыпов.

Краснодарска хизаар. Крымскэ районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Хүдөө ажахын Культурын байшанда колхознигуудай агротехническэ һуралсал һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Тэндэ харуулан ойлгуулха зүйлнүүд ба һайн экспонадууд, баян библиотекэ бии.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хүдөө ажахын Культурын байшангые даагша агроном А. П. Ляхович (баруун гарһаа) агротехническэ курсануудта һурагшад М. Я. Белобровскаяда (тэг дундань), Т. Р. Корягинада ном шэлэн үгэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Латышска искусство болон литературын декада боложо байна

Латышска искусство болон литературын декада Москвада боложо байна. Н. Римский-Корсаковай «Сказание о граде Китеже» гэжэ оперые Латвийска ССР-эй оперо ба баледэй театрын коллектив СССР-эй Ехэ театрын сцене дээрэ декабриин 22-то харуулба. Хариин дарлалтада эсэргүүсэжэ бодоһон ород арадай тэмсэл тухай эртэ урдын ородой үльгэр домогые баримталан, энэ оперын либреттэ бэшэгдээ.

Эхэ орондоо үнэн шударгыгаар дурладаг, һайн һайхан ород …рын басаган Феврониин образые залуу артистка Р. Малынь шадамараар харуулба.

Латвийска ССР-эй арадай артистнар А. Фринберг, А. Лудынь болон А. Дашков, Латвийска ССР-эй габьяата артистнар В. Давидон ба П. Гравелис, артистнар М. Фишер, Э. Волштейн, В. Дзенис, А. Лепе болон бусад зүжэгшэдтэ хабаадагшад мүн лэ ехэ һайнаар наадаа.

Артистнарай коллектив, режиссер Н. Васильев, Латвийска ССР-эй арадай уранзурааша А. Лапинь, Латвийска ССР-эй искусствын габьяата ажал - ябуулагшад - хормейстернүүд Р. Ванаг болон Г. Меднис гэгшэд ородой агууехэ композиторай эгээн һайн зохёолнуудайнь нэгэн болохо энэ оперые ехэл шадабаритайгаар табиһан байна.

Я. Думинь хүтэлбэритэй Латвийска ССР-эй гүрэнэй хор энэ зүжэгтэ хабаадалсаба.

Нүхэд Г. М. Маленков, А. И. Микоян, Н. С. Хрущев, Латвиин КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Э. Я. Калнберзин, СССР-эй Культурын министр Н. А. Михайлов, Латвийска ССР-эй Культурын министр Я. П. Остров зүжэгтэ байлсаба.

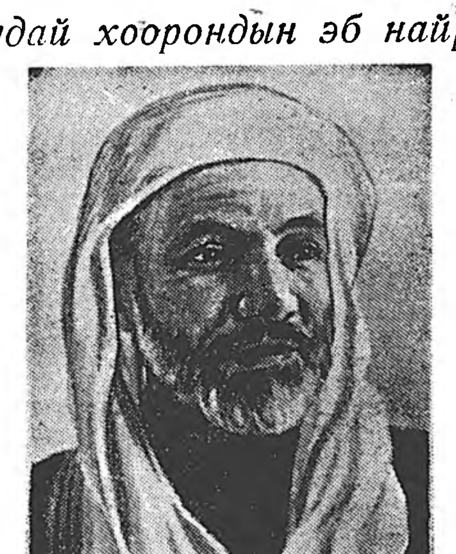
Зүжэг ород хэлэн дээрэ наадагдаба. Оперые Р. Глазуп дирижировалбэ.

(ТАСС).

„Арадуудай хоорондын эб найрамдал бэхижүүлһэнэй түлөө" уласхоорондын Сталинска шангай лауреадууд

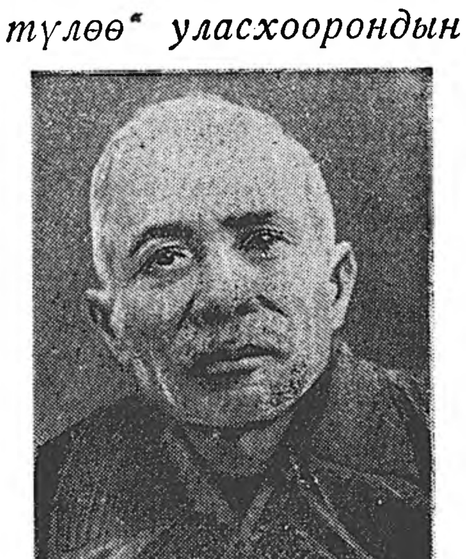
…о КОРДЕНАС—Мексикын урдын …

ШЕЙХ МУХАММЕД аль-АШМАР—ниитын ажал-ябуулагша (Сири).

ИОЗЕФ ВИРТ—Германиин урдын рейхсканцлер (Германска Федеральна Республика).

ТОН ДЫК ТХАНГ Вьетнамай Эсэгэ ороной фронтын Национальна комитедэй түрүүлэгшэ.

АКИКО СЭКИ — искусствонуудай ажал-ябуулагша (Япони).

РАГНАР ФОРБЕКК—пастор, Осло городой сумын капеллан (Норвеги).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Партиин ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө

КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолой үндэһөөр малайнгаа ашаг шэмые ехэ болгохо, таряанай ургаса дээшэлүүлхын тула манай колхоз энэ жэлэй эхеэр дэлгэрэнгы хэмжээ-ябуулгануудые хараалһан байна.

Эгээн түрүүлэн тус хэмжээ-ябуулгануудые партийна болон колхозой хамтын суглаанууд дээгүүр табижа, бүхы талаһаань нягтаар зүбшэн хэлсэһэн, ушар удхыень үргэн нийтэ колхозниг уудта һайса ойлгуулжа үгэһэн байнабди. Энээн тушаа агитационно хүдэлмэри ябуулхадаа, 1955—1960 онуудта бэелүүлэгдэхээр хараалагдаһан түсэбые болзорһооһь урид дүүргэжэ болохо байһан тухай агитаторнууд хүн бүхэндэ ойлгуулдаг, тэдэнэй хүсэл оролдолгые энэ хэрэгтэ элсүүлдэг байгаа.

Ямаршье ажал хүдэлмэриин амжалта кадрнуудһаа дулдыдадаг туладань партийна бюро колхозой правленитэй хамта зүбшэжэ, малажал дээрэ ажаллахаар коммунистнууд, комсомолецуудые, дүй дүршэл һайнтай колхозниг уудые нэмээжэ табиһан байна. Жэшээлбэл, колхозой 70 коммунистнуудай 40-нь мүнөө малажал дээрэ хүдэлмэрилнэ. Мүн тэрэшэлэн колхозой комсомольско организаци олон комсомолецууд, залуушуулые малажал дээрэ хүдэлмэрилхөөр эльгээһэн байна.

Колхозой ажахын гол һалбаринуудые партийна болон комсомольско кадраар бэхижүүлһэнэй удаа олон бригада, фермэнүүдтэ партийна ба партийно-комсомольско группануудые нэмэжэ бии болгоһон байнабди. Энэ мэтээр эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриие дээшэлүүлһэн дээрэһээ колхозой ажал хүдэлмэридэ партийна организациин нүлөөн нилээдгүй ехэ болоо.

Манай колхоз гол түлэб малажалтай юм. Гансахан хониной тоо толгой мүнөө 20 гаран мянга болоод байна. Тиимэ тула колхозой парторганизаци правлени хоёр хамагай түрүүндэ малай үүлтэрые һайжаруулха, ашаг шэмые ехэ болгохо хэмжээ абана. Хони үсхэбэрилгын талаар мүнөө жэл ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Манайхиин бүхы хонидоо үүлтэрээрнь, наһа наһаарнь илгажа, тогтууритай һайн отарануудые байгуулаа, тэндэ ажалай эмхидхэлые нилээд һайжаруулаа. Хониной үүлтэрые зарим тэды һайжаруулһанай, нооһыень сат соонь хайшалжа абаһанайнгаа ашаар манай колхоз мүнөө хабар, 1954 онойхидо орходоо 4500 килограмм нооһо ехээр хайшалжа, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 110 килограмм нооһо абаһан, хараалһан хэмжээ-ябуулгаяа үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Партиин ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолоор зоригжоһон манай хонишод урда урда жэлэйхидэ орходоо үлэмжэ ехэ оролдолго гаргаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээлбэл, коммунистка Маня Цыденова 1954 онойхитой сасуулбал отарынгаа хонин бүриһөө мүнөө жэл 700 грамм нооһо ехээр хайшалжа, түсэбөө 109 процент дүүргэһэн байна. Түрүү хонишон коммунистка Цыденоватай мүрысэжэ, тэрээнэй жэшээгээр мүн хонишод Ч. Цыденов, Д. Балданов, Б. Цыденова гэгшэд нооһо хайшалха түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэһэн байха юм.

Тиигэбэшье хони үсхэбэрилгэдөө бии байһан алдуу дутуугаа гүйсэд зайсуулжа шадаадүйбди. Хонидоо хүшэ муутайгаар ондо оруулһан, орой хурьгалуулһан дээрэһээ үнгэрэгшэ хабар манай олон отарануудта хурьгад ехээр гарзалһан байгаа. Энэ алдууһаа тобшолол хэжэ манайхиин хонидоо үбэл, хабар эртэ хурьгалуулха хэмжээ абажа байнабди. Энэ намар, август—сентябрь һарада олон хонин һайн үүлтэрэй хусын үрэһөөр, искусственна аргаар үрэжүүлэгдэһэн байна.

Үнеэдһээ һү ехээр һаадаг болохын тула нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Энээн тушаа манай һаалишад ехэхэн оролдолго гаргажа, олонхинь муу бэшэ үрэ дүнгүүдые түйлаа. Үнэниинь хэлэхэдэ манай һаалишад имагтал һүүлэй жэлнүүдтэ үнеэдые бараг һайнаар эдеэлүүлжэ, һаадаг боложо байна. Урдань һаахаяа мэдээд лэ эдеэлүүлхые оролдодоггүй байгаа бшуу. Харууһалга, эдеэлүүлгые һайжаруулһан дээрэһээ һү ехээр һаадаг боложо байнабди гэжэ манай һаалишад мүнөө ойлгодог болоо. Һаалгадаг үнеэдтэ шэмэтэ болон концентрированнэ тэжээл ехээр эдюулдэг болоһон байнабди.

Үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлэн һааха, тугалнуудые эхэһээнь һалгаажа, түлигдэдэггүй байрада түлжүүлхэ болон бусад түрүү аргануудые малшадай дунда нэбтэрүүлхэ талаар мүн лэ коммунистнууд эрхим жэшээ харуулжа, ажал хүдэлмэридөө амжалта түйлана. Племенной фермын һаалишад коммунистнууд Цыбикжап Жамбалова, Валентина Гомбоева гэгшэд даажа байһан үнеэн бүриһөө жэл соо 3600—3800 гаран литр һү һааһан байна. Тиин энэ фермэ 1954—1955 оной ажахын жэлдэ бүхы дээрээ үнеэн бүриһөө 3 мянган гаран литр һү һааба.

Түрүүшүүлэй дүй дүршэлые ажалдаа хэрэглэжэ, социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлэн һүнэй-товарна фермын һаалишад нютагай үүлтэрэй үнеэдһээ мүн хэдэн мянган литр һү һаадаг боложо байна. Жэшээлбэл, коммунистка Долгор Цыдыповагай даадаг нютагай үүлтэрэй үнеэдэй гүүртэ ажахын жэл соо үнеэн бүриһөө 1612 литр һү һаагаа. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, оролдосотой хүнэй шадамар гарта байһан нютагай үүлтэрэй малһаашье ашаг шэмэ ехээр абажа болохо байна.

Тэжээлэй һайн базагүйгөөр малые амжалтатайгаар үсхэбэрилжэ болохогүй һэн туладань манай колхоз тэжээл бэлэдхэлэй тусхай бригада бии болгожо, коммунист Д. Бадмаевые бригадираар табиһан байгаа. Энэ бригадын коммунистнууд мүнөө жэл муу бэшээр хүдэлөө. Сагай уларилай таагүй байбашье, луговод коммунист Даша Цыденов Тохой гэжэ газарта гектарай 15—16 центнер үбһэ абаһан байха юм. Парти, правительствын заабариин ёһоор 700 гаран гектар кукуруза тарижа, урданайхидаа орходоо мүнөө жэл хоёр дахин ехэ силос дараабди. Мүнөө бии байһан тэжээлэй зүбөөр гаргашалха, малдаа һайнаар буйлуулжа эдюулхэ хэрэгтэ гол анхарал табигдана.

Мяха ехээр гаргадаг болохо зорилгоор мүнөө жэл колхоздомнай тусхай мяха-товарна фермэ бии болгогдоо һэн. Тус фермын гунан, дүнэн сарнууд мүнөө зунай үедэ гансахан бэлшээриин хүсөөр таргалжа, дунда жэшээгээр сүүдхэ соо 750—1200 грамм нэмэһэн байна.

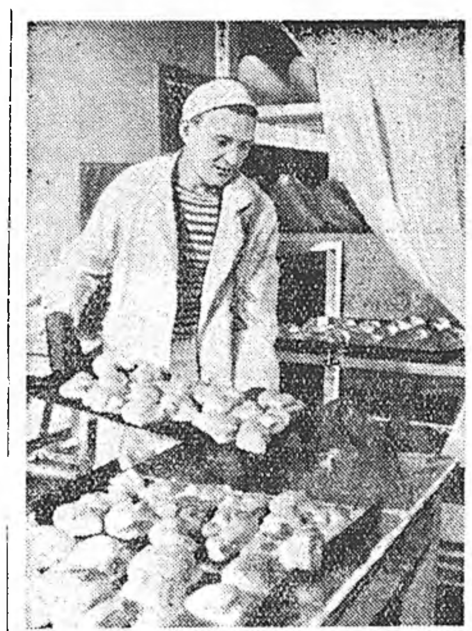
Ороохо таряа һайнаар ургуулангүй колхозой ажахын бусад һалбаринуудые амжалтатайгаар хүгжөөжэ болохогүй байһаниинь мэдээжэ. Тарянай ургасые дээшэлүүлхын тула манай колхоз Сэлэнгын МТС-эй механизаторнуудтай хамта жэл бүри ехэхэн хүдэлмэри хэдэг байна. Газарые һайнаар эллүүрилээд, тарилгын хойноһоо харууһалаад, оролдоод байхада бороо хура багатайшье жэлдэ таряан муу бэшээр ургадаг юм. 1955 ондо манай колхоз мянгаад гектар шэнэ газарта тарилга хэхэһээ гадна, 700 гаран гектар дээрэ шэнисэ хэрэгһэлүүлэн тариһан байна. Нютагай болон минеральна утэгжүүлгые тарилгадаа элбэгээр оруулжа, тарилгын хойноһоо харууһалгые һайжаруулһанай ашаар мүнөө жэл тарянай ургасые нилээд дээшэлүүлжэ, түсэбэй ёһоор гектарай 9 центнерэй орондо 10,5 центнер таряан хуряагдаба.

Тэрээнэй ашаар манай колхоз гүрэнтээ тоосожо, гүйсэд хүрэхэ үрэһэеэ хаагаад, колхознигуудайнгаа ажалта үдэртэ таряа ехээр хубааханьь. Гадна, 20 гаран мянган пүүд таряа түсэбһөө гадуур гүрэндөө худалдаба. Тиихэдэ колхоз малдаа концентрированнэ тэжээл ехээр бэлдэһэн байна.

Малай ашаг шэмэ ехэ болгохо, тарянай ургасые дээшэлүүлгэдэ ажалай эмхидхэлгэ, колхознигуудые материальнаар урмашуулга угаа шухала удхатай. Тиимэ тула колхозой правлени, партийна бюро энэ асуудалда анхаралаа ехээр табидаг юм. Жэшээлбэл, мүнөө жэл 50 гаран хүн нэмэлтэ түлбэри абаһан байна. Тэдэнэрэй дунда хонишон Жажинов 9 толгой хони, Цыденова—8 толгой хони, һаалишан Ц. Жамбалова—855 литр һү, нэгэ буруу, һаалишан Дылыкова 812 литр һү, нэгэ буруу гэхэ мэтээр ехэ олон һаалишад, хонишод нэмэлтэ түлбэри абаһан байна.

Манай хүдэлмэридэ дутагдалнууд үшөөл ехэ олон гээшэ. Теэд парторганизациин тоосоото-һунгалтын суглаан дээрэ коммунистнуудай оруулһан дурадхалнууд болон шүүмжэлэлнүүдые бэелүүлэн, бидэнэр эдэ дутуу дундануудаа зайсуулхын тула эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриие мүнөө улам шангадхажа байнабди.

Б. Цыренов, Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь.

Казахска ССР. «Московский» гэжэ таряанажалай шэнэ совхозой эдеэ хоолой хилээмэнэй магазинуудта батонууд, булочканууд, сдобо, шаанги, уральска халаашанууд худалдагдадаг болоо. Мүн һайн шанартай хилээмэн худалдагдана. Хилээмэнэй-булочна зүйлнүүд совхозой пекарни соо баригдадаг юм. Энэ пекариние Донбассһаа ерэһэн Н. М. Саломатин даадаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. М. Саломатин хилээмэ барижа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Олон үхибүүдтэй эхэнүүд шагнагдаба

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-най Указай үндэһөөр, олон хүүгэдтэй эхэнүүдые «Эхын алдар» гэжэ медальнуудаар ба «Эхын медаль» гэжэ медальнуудаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө шагнаба.

Торинн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн К. А. Филиппова, Хэжэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн И. Я. Яковлева, Бичурын аймагай XIX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн М. Ф. Афанасьева, Бичурын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн А. П. Быкова, Курумканай аймагай Элһэн тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр П. Ц. Цыренова гэгшэд 9 үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэнэйнгээ түлөө «Эхын алдар» гэжэ 1-дэхи шатын орденоор шагнагдаба.

Найман үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн 14 эхэнүүд «Эхын алдар» гэжэ 2-дохи шатын орденоор шагнагдаа. Тэдэнэй тоодо Улан-Удэ городой Железнодорожно районой гэрэй эзэн эхэнэр А. П. Шамтаева, Торинн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн У. П. Ключихина, Тарбагатайн аймагай Николаевский тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр А. П. Щепунова болон бусад оролсоно.

Долоон үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэнэйнгээ түлөө «Эхын алдар» гэжэ 3-дахи шатын орденоор 32 хүн, «Эхын медаль» гэжэ 1-дэхи шатын медаляар 55 хүн, «Эхын медаль» гэжэ 2-дохи шатын медаляар 89 хүн шагнагдаһан байна.

СОВЕТСКЭ БАЙГУУЛАЛТА

Саг үргэлжын комиссинууд хүдэлмэрилнэгүй

Ажахын болон культурна байгуулалтын талаар сомоной, сельскэ Соведүүдэй үмэнэ мүнөө угаа харюусалгатай зорилгонууд табигданхай.

Сельскэ Совет, тэрээнэй гүйсэдком колхозууд, предприятинууд болон эмхи зургаануудай ажал-ябуулгые хододоо хүтэлбэрилжэ, хинан шалгажа байха зэргэтэй.

Теэд энэ зорилгоёо Байкало-Кударын аймагай олон сельскэ Соведүүд муугаар дүүргэнэ. Оймурай сельскэ Соведые абаад үзэе. Тус Соведэй гүйсэдком 1955 ондо үнгэргэһэн 10-аад заседани дээрээ олон үхибүүдтэй эхэнүүдтэ гүрэнэй туһаламжа үзүүлхэ тухай мэдүүлгэнүүдые хаража үзэхэһөө ондоо асуудал нэгэшье зүбшэн хэлсээгүй байна.

Культурна болон ажахын шухала асуудалнууд Соведэй сесси дээрэшье тон үсөөн табигдадаг, олон һаранuудта сесси оройдоо зарлагдангүй байшадаг байна. Хаа-яа боложо иимэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэдэгшье байбал, баталан абаһан тогтоолойнгоо дүүргэлтые эмхидхэдэгшьегүй, шалгадагшьегүй юм. Гүйсэдкомой данса хэрэгыень харaад үзэхэдэ абтаһан тогтоолой дүүргэлтые шалгахаһаа байтагай, тэрэ тогтоолнууд протоколдошье бэшэгдэдэггүй байба.

—Соведэй баталан абаһан тогтоолые яахадаа һайнаар бэшэдэггүй, илангаяа тэрээнэй дүүргэлтые эмхидхэдэггүй байнат,—гэжэ асуухада Оймурай сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Оскорбин, тус Соведэй секретарь нүхэр Кибирев гэгшэд «сүлөөмнай болоогүй» гэхэһээ ондоо мүртэй харюу олохогүй байшоо.

Ажалшадай гомдол ба мэдүүлгэнүүдтэ тус Соведэй гүйсэдком, тэрэнэй хүдэлмэрилэгшэд Оскорбин, Кибирев гэгшэд мүн лэ албан хэ… гоор хандадаг байна. Ажалша… бэшэгүүдые эндэ бүридхэдэгшье… тэрээн тушаа хэмжээ абтаһан т… тэмдэглэдэгшьегүй байна.

Мүн тэрэшэлэн Шергинскэ, К… ринска сельскэ Соведүүдтэ эмх… лэй-нийтын хүдэлмэри һулаар … лагдана. Эндэ колхозой түрүү… бригадир, фермые даагшадай … соое, гэгээрэлэй болон медиц… эмхи зургаануудай хүдэлмэри … асуудалые сесси, гүйсэдкомой … дани дээрэ шагнадаг байбашье, … һан тогтоолойнгоо дүүргэлтые … лэ шалгадаггүй, тэдэнь са… дээрээ үлэшэдэг заншалтай.

Һунгалтаһаа хойшо эдэ Сове… дэй нэгэшье депутат һунгагшад… гаа үмэнэ тоосоогүй байна. Эн… саг үргэлжын комиссинууд орой… хүдэлдэггүй гэхэдэ алдуу боло… Ушар юуб гэхэдэ, саг үргэлжы… миссинуудай үүсхэлээр сесси б… гүйсэдкомой заседани дээрэ … жэл нэгэшье асуудал табигд… байна. Сельскэ Соведүүдэй хүт… рилэгшэд саг үргэлжын комисс… дай хүдэлмэриие эмхидхэдэггүй… дээнйдэ үдэр бүриин туһал… үзүүлдэггүй.

Соведүүдэй хүдэлмэриин иим… байһанда Байкало-Кударын а… ведэй гүйсэдком мүн лэ ехэ г… байха юм. Сельскэ Соведүүдэй… үргэлжын комиссинуудай хүд… ридэ туһалжа, семинар болон … лөөнүүдые аймгүйсэдком үнг… дэггүй, нютагай Соведүүдэй үдэ… риин хүдэлмэридэ анхаралаа … жа хүтэлбэрилдэггүй байна.

Ц. Ринч…

Арад зоной ажаһуудалай эрилтэнүүдые дүүрэнээр хангаха

Ажалшадай эрилтэнүүдые саг үргэлжэ хангажа байха эмхи зургаануудай хүдэлмэри тухай асуудал һаяхан Улан-Удын Городской райсоведэй ээлжээтэ сесси дээрэ хэлсэгдэбэ. Энэ асуудалаар райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын уялгые дүүргэгшэ нүхэр А. В. Колосов элидхэл хэбэ. Һүүлэй үедэ ажалшадай эрилтэнүүдые саг үргэлжэ хангаха талаар Городской райондо зарим тэды юумэ хэгдэһэн байна. Гэбэшье, энэ хэрэгтэ горьтойхон дутагдалнууд бии байһаар. Шэлэй заводой медицинскэ эмхи зургаанууд үбэлэй сагта хүдэлмэрилхөөр хүсэд бэлэдхэгдээгүй дээрэһээ ехэ муугаар хүдэлмэрилнэ. Центральна поликлиникэдэ болон Батарейкын амбулаторидо ходоһоо хүн зон олоороо суглараад, ээлжээгээ хүлеэжэ байдаг. Тус эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө хүнүүдтэ хэрзэгыгээр хандадаг ушар үзэгдэдэг. Городой зарим банинууд болон тэндэхи парикмахерсканууд муугаар хүдэлмэрилнэ. «Победа» гэжэ олзоборилгын артелиин зарим мастерскойнууд түсэбэйнгөө ёһоор үргэдхэгдэжэ, үйлэдбэриллэг продукцяа ехээр гарганагүй. Тус артелиин оёдолой мастерской му… хүдэлмэрилдэг дээрэһээ, хүн… хиһан юумые саг соонь бүтээж… нэгүй.

Мүн городской транспортын … дэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд… Автобусууд графигаараа яба… олон ушарта хүн зон автобус … жэ хайран сагаа барадаг. Г… үйлсэнүүдые улам болбосон … тэй болгохо, тэдэниие ногоор… асуудал хайша хэрэгээр ши… нэ.

Райсоведэй гүйсэдкомой, … гаяа тэрэнэй коммунальна аж… таһаг (даагшань нүхэр Дор… ажалшадай саг үргэлжын эрил… дые хангаха хэрэгтэ анхаралаа… багаар табина гэжэ үгэ хэл… хурсаар шүүмжэлбэ. Гэр байр… дые һэльбэн заһабарилха хүдэл… мүн лэ хангалтагүй байһаар… хэлэгшэд олзоборилгын артел… болон худалдаа наймаанай … зургаануудай хүдэлмэриие ша… шүүмжэлбэ.

Ажалшадай эрилтэнүүдые са… гэлжэ хангаха хэрэгые һайж… хын талаар районно Соведэй … тусхайта тогтоол баталан абаба.

Д. Дорж…

Бэелүүлэгдэһэн хүсэл

И. КАЛАШНИКОВ

☆
ОЧЕРК
☆ ☆

Хүрэһөөр харахада бусадһаа юугээршье илгардаггүй, даруу түбшэн хүнүүд байдаг. Тиимэшүүл үлүү үгэ хэлэхэ дурагүй, харин өөрынгөө хэрэгые тон юрэнхыгөөр яаран, тэбдэнгүй дүүргэжэл байдаг. Тиимэ хадань эдэ хүнүүд тухай түрүүшээр буруу һанамжа түрэжэ болохо юм. «Энэшни хэбтэһэн хони бодхоохогүй хүн даа» гэжэ заримдаа хэлсэдэгшье ушар дайралдадаг.

Тиитээд нэгэ мэдэн гэхэдэ, тиимэ хүнүүд хүл хөөрсэг болонгүй, шууяа шорхироо татангүйгөөр хэнһээшье түрүүн ажалай амжалта түйлажархиһан байдаг. Тиихэдэнь лэ иимэ хүнүүдые зүбөөр сэгнэдэг юм.

Һургуулиин шабиин гэзэгэдэл адлихан шордогор шарахан гэзэгэнүүдтэй залуухан басаган Люба Петрова эгээл тиимэ хүнүүдэй нэгэниинь байшоо.

Дүрбэн жэлэй саада тээ, арбан зургаатай болоһон лэ, Люба колхозой түрүүлэгшэдэ ерэһэн юм. Таһалга соонь ехэ шууяатай байгаа һэн. Колхознигууд, механизаторнууд, бригадирнууд болон звеньеводууд шухала шухала асуудалнуудые шиидхэхээ ерэһэн байгаа бшуу. Люба һэмээхэн, маряаһаар орожо, буланда ошожо һуугаад, хүнүүдэй гаража ошохые хүлеэнэ.

Түрүүлэгшэ хэрэгтэй заабаринуудые үгэжэрхёод, яаралтай хэбэртэйгээр часыгаа хараад, үүдэн тээшэ ошожо ябатараа Любые һаял обёоржорхибо.

— А, Люба гүш, юун гэхээ һанаабши? — гэжэ түрүүлэгшэ ябууд дундаа һуроба.

— Би таниие гуйхаяа һанаа һэм... Намайе һаалишан болгожо, фермэдэ эльгээгыт!

— Һаалиша болгожо? — тээд түрүүлэгшэ зогсошожо, түрүүшынхеэ Любые хараһан юм шэнги шэртэн хараба.

— Фермэ дээрэ юу хэжэ шадаха юмши? Люба энэшни хүндэ хүдэлмэри гээшэл, ши бирахагүйш.

— Би үнеэ һаажа шадахалби. Үнэн сэхээ хэлэнэб, шададагби... Этигэнэгүй гүт? Эжыһээмнишье һурагты, үшөө дүрбэдэхи класста һуража байхадаа эжыгээ түлөө хамаг юумэ хэгшэ һэм... Эльгээгты!— гээд, Люба түрүүлэгшын урдаһаа хараад байна. Ехээр зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлһэндөө халуудажа, хамар дээрээ хүлһэ бушхуулан байһан Любые харахадаа түрүүлэгшэ миһэд гэбэ. Любын зоримгой хүсэлые түрүүлэгшэ һайшааба. Түрүүлэгшэ бусажа, столдоо һуугаад, хургануудаараа стол торшогонуулан, нэгэ Люба тээшэ, нэгэ сонхоор хаража бодолгото болон һууба. Яаха артагүй һаалишан болохо хүсэлыень түрүүлэгшэ зүбшөөбэ.

— Һайн даа, — гэжэ хэлээд, Люба гаража ошобо. Басаганай гараһан хойно түрүүлэгшэ хүндөөр һанаа алдаба. Гэмшэлтэйл хэрэг болоод байна. Һаалишанай ажал хүндэ, бэеэ хүсэһэн эхэнэрэй хүшэхүрэхэ ажал гээшэ, энэ үхибүүнэй гар шэнги булсагархан хургадтай заахан басаган һаалишан боложо бирахагүйл шэнгеэр һанагдана.

Теэд түрүүлэгшэ Любын хойноһоо дэмы һанаагаа зобоһон байгаа. Үгэ дуугүй, хирүү зантай басагахан ехэ зоримгой, нэтэрүү хүн байшоо. Урдаа нэгэл зорилго табиһан хойноо, тэрэнээ дүүргэхэ гэжэ бүхы хүсэ шадалаа гаргана. Юрэ энэ наһанай хүбүүд басагад соо иимэ зоримгой хүнүүд үсөөн ушардаг, юуб гэхэдэ һаяхан лэ ажабайдалай дүрэ оложо ябаһан залуушуул мэдэжэ абаха, хэхэ бариха юумэнүүдэй тон олон хадань нэгэ юумэндэ, нэгэ ажалда бүхы эльгэ зүрхөөрөө шунан хандажа шададаггүй ха юм. Харин Люба хатуу зоригтой, эрид шиидэнги, шандааһа шангатай, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ «гайтайхан» лэ басаган байгаа юм.

Түрүүлэгшэдэ ошохынгоо урда тээ Люба дууһан бодожо үзэһэн байгаа. «Энэ шэлэжэ абаһан ажалдамни бэрхэшээлнүүд ушарха, теэд хамаагүй, хүнгэн ажал бэдэрнэ бэшэ ха юмбиб. Залууб, теэд энэмни бүрил һайн — эдир залууһаа ямаршье ажал хэжэ дадаха ёһотой» — гэжэ эрид шиидээ һэн.

«Прибайкальска аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз тэрэ үедэ малажалай талаар амжалта багатай байһан юм. Таряа ургуулалгаяа гол шухалада тоолоод, малажалда анхаралаа табидаггүй шахуу, малшад ба һаалишадай ажалые балай тоодоггүй һэн.

— Энэ ехэл буруу гээшэ даа, — гэжэ малшад гомдолтойгоор хэлэдэг байгаа. — Фермээ үндэр ашаг шэмэтэй болгохо бүхы арга боломжонуудтайбди.

Люба иимэ хөөрэлдөөндэ хабаадалсадаггүй, харин хүнүүдэй хэлэһэн элдэб һанамжануудые өөрынгөө ухаагаар сэгнээд, шухала юумэнүүдыень бүхөөр хадуужа абадаг һэн.

Түрүүшынхеэ тугаллаһан үнеэдые Любада даалгажа үгэһэн байгаа. Иимэ үнеэдые юрэ дүй дүршэлтэй һаалишадта даалгадаг аад, харин мүнөө энэ залуухан басаганда этигэжэ үгэһэн юм. Люба фермэ дээрэ хүдэлжэ эхилһэн түрүүшынгээ үдэрһөө хойшо эгэшэ нүхэдэйнгөө заабари ба зүбшөөлнүүдые оролдосотойгоор дүүргэдэг ямаршье хүдэлмэри хэхээр бэлэн байдагаараа һаалишадай дунда хүндэтэй болоо һэн.

Любын үнеэдые даажа абахадань, Аграфена Митрофановна Батышева амаршалхын орондо иигэжэ шэрүүншэгээр хэлэһэн юм:

— Ямар ехэ хэрэг шамда даалгааб гэжэ мэдэнэ гүш? Түрүүшынхеэ түрэһэн үнеэдэйшни саашадаа һү ехээр багаар үгэдэг болохонь өөрыншни оролдолгоһоо, харууһалгаһааши, хэр зэргэ зүбөөр эдеэлүүлһэнһээшни болохо байна. Сэхыень хэлэхэ болоо һаа энэ харюусалгата ажалые би шамда найдахагүй байгааб. Харин ши, хэшээжэ, бү гомдо би үнэн сэхыень хэлэнэб.

Тиин Люба эгэшэ нүхэрэйнгөө үнэн зүрхэнһөө хэлэһэндэнь оройдоошье гомдоогүй, харин һаалишадай урда, колхозойнгоо урда ямар ехэ уялгатай байһанаа һайса мэдэжэ абаба. Тиибэшье ажаллахада бэрхэтэй байба. Залуухан басаганда дүй дүршэлшье, хүсэ шадалшье байгаагүй. Үбэлэй шэмэрүүн үдэшэ үнеэдтээ тэжээл үгэжэрхёод, дуратай харагша үнеэнэйнгээ зөөлэхэн үһые эльбэжэ, нюдөөрөө уһа гүйлгэн байхадаа: «Люба, ши ондоо хүдэлмэридэ орохо болоо гээшэ хаш» гэжэ түрүүлэгшын хэлэхэ сагынь дүтэлөөл ха даа гэжэ һанажа байгаа һэн.

Тиихэ болоо һаа, хэсүү даа! Үнииһөө хойшо хүсэжэ ябаһан зорилгынгоо буруу һүрөө һаа, яаха гээшэб? Ганса хүнэй хүшэ хүрэжэ ядаад байһан ажалые эбтэй хүнүүд олоороо һанал нэгэдэн суг ябахадаа заашье тогтонгүй бүхы бэрхэшээлые дабан гарадаг юм гэжэ гүлмэр Люба тиихэдэ мэдээгүй ябаа һэн. Хэрбээ Любын хажууда һонор, һайн һанаатай хүнүүдэй хүдэлмэрилжэ ябаагүй һаа, залуухан басаган үнэхөөрөөшье дуратай ажалаа орхихо баатай болохо байгаа. Аграфена Митрофановна Батышеваһаа ба, тэрэ үедэ колхоз дээрээ нилээд ехэ һү һаадаг болоһон Анна Алемасоваһаа һургаал абадаг һэн. Тэдэнэр Любын хүдэлмэридэ хододоо туһа хүргэжэ, тэрэнэй ажалаар һонирхожо байдаг һэн.

Түрүүшын жэлдэ залуу һаалишанай хүдэлмэридэ олон бэрхэшээлнүүд тохёолдобошье жэл соо һаагдаһан һүнэй дүн гаргахадань, Люба һү һааха түсэбөө гүйсэд дүүргэһэн байгаа бэлэй.

— Мүнөө ёһотойл һаалишан болохоор болоош даа, — гэжэ нүхэд басагадынь Любые амаршалаа һэн.

Нэгэтэ үбэлэй үдэшэлэн Люба Аграфена Митрофановна хоёр фермэһээ гэртээ бусажа ябаба. Сэлмэг гаад, шэмэрүүн жабартай һүни... Һара абар табар үүлэнүүдэй саана ороод гарахадаа дунгигар сагаан дайдые гэрэлтүүлнэ. Оршон тойрон үдэр шэнги элеэр харагдана.

Аграфена Митрофановна бодолгото болон ябатараа:

— Люба, ши хэжэ шадаха юумэеэ дууһан хэбэб гэжэ хэзээшье бү бодоорой. Хүн үсэгэлдэр хэһэнэйнгээ зэргые мүнөөдэр хээ һаа, үдэрөө миин үнгэргөө гэжэ би тоологшоб. Хүн гээшэ модон шэнги юм, хэрбээ модон ургахаяа болёо һаа, хаташадаг, — гэжэ урин налагайгаар, Любын зүрхэ сэдьхэлдэ оротор хэлэбэ. Тиихэдэнь Люба эгэшэ нүхэрэйнгөө гүнзэгы удхатай үгые ойлгожо, ажабайдалайнгаа түрүүшын лэ алхам хэбэб, бусадһаа гээгдэхэгүйн тула үшөө олон юумэндэ һураха, … юумэ мэдэхэ болохо ёһотойб … ойлгоо һэн.

Һара, жэлнүүд үнгэржэ, залу… саганай бэеэ хүсэжэ, шэнээ ш… тай болоходонь урдань хүндэ … даг хүдэлмэри мүнөө хүнгэн б… Хоёр жэл үнгэрхэдэ, Люба … үнеэдһээ ехэ үнеэдэйхиһээ дут… һү һаадаг болоо һэн. Эгээл эн… дэнь малажалай ашаг шэмые … дээшэлүүлхэ тухай партиин Ц… тогтоол гараһан байба.

Энэ тогтоолые һаалишад у… удаан абяа шэмээгүй һуубад, … ехэ зорилгые дүүргэхэ шанга … сэл эхилхэнь гэжэ туд бүриде… дэжэ һуугаа һэн. Яһала ехэ һ… набди гэжэ үсэгэлдэр һанаж… һан аад, мүнөө Любын бодоод… дэ тэдэнэй һааһан һүнэйнь х… тон багахан байба. Теэд урда… бигдаад байһан зорилго юун… ехээр дура хүсэлыень бадарга…

— Бидэнэй түйлаһан үрэ д… бага. Партиингаа гаргаһан ш… бэриие дүүргэхын тула, саа… ямараар хүдэлмэрилхэ ёһото… гэжэ боложо үзэебди. Һаали… дунда бидэнэр, комсомо… олонбди, теэд бултадаа ами… раа, хара мүрөө хараад ажал… бди. Эбээ нэгэдэжэ, эршэе… жо ажалладаг болоол һаа б… бултадаа амжалта түйла… Үнеэн бүхэнһөө хоёр мянган … һаадаг болоёбди гэжэ би дур… байнаб!—гэжэ Анна Алемасо… лэбэ.

«Хоёр мянга! Бэрхэш даа, … гэжэ Люба баярлан бодожо… рэйнгөө дурадхалые дотеро… шааба. Гэбэшье, нэгэ жэл со… дахин ехээр һү һаадаг боло… той байнаб. Теэд хэр бира… шэбиб?» — гэһэн бодол түр…

Энэ үдэрһөө хойшо бүхы … шад үнэн зүрхэнһөө оролдо… дабаряа гаргажа эхилээ һэ…

Түмэр замай Улан-Удэ станциин паровозно депогой фрезеровщик Э. Ф. Гу-ажалдаа түрүү арга хэрэглэжэ, халаан соогоо хоёр нормо дүүргэнэ.
РАГ ДЭЭРЭ: Э. Ф. Гунин ажаллажа байна. З. Веснинагай фото.

дошодой дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри һайжаруулха

модоной промышленностиин мэрилэгшэдэй профсоюзна ор-щи культурно-гэгээрэлэй хү-рие һайнаар эмхидхэн ябуул-рэн арга боломжотой. Жэ-эдэ, 29 клуб, 61 улаан булан, дээрээ 8 мянган уншагшад-0 гаран мянган номуудтай 22 текэнүүд ой модоной пред-ануудта бии юм. Мүн уранһай-самодеятельностиин 76 кружо-й модоной промышленностьда тай клуб ба улаан булангууд-элнэ. Ой модоной промыш-тиин хэдэн зуун хүдэлмэ-, мэргэжэлтэд агитаторнуу-культурна хүдэлмэри эмхид-дээр хүдэлнэ. Ой модоной шленностиин олонхи мэргэ-д лекторскэ группануудай гэ-юм.

хэдэн леспромхозуудта куль-гэгээрэлэй хүдэлмэри яһала р табигданхай. Жэшээлхэдэ, э леспромхозой культурын зургаанууд культурно-гэгээ-хүдэлмэрие һайнаар ябуул-ээдэ политическэ болон на-хническэ темэнүүдээр лек-хөөрэлдөөнүүд ходо үнгэр-г болонхой. Мүн тус лес-зой клуб, улаан булангууд одойнгоо ажал үйлэдбэри-һалха, хүдэлмэрилэгшэдэйн-культурно-техническэ мэдэрэ-дээшэлүүлхэ гэжэ оролдоно. ээ Эрийскэ леспромхозой улаан булан, библиотекэнүүдтэ одой ажалай түрүү арга дүр-шаа, новаторнуудай туйлалта-тухай хөөрэлдөөн үргэнөөр гдадаг юм. Эдэ бүгэдэ хүдэл-эдэйнь ажалай эдэбхи хэшээ-эшэлүүлнэ. Ушар иимэһээ, э леспромхозой коллектив шэрэлтынгээ жэлэй түсэбые оцент дүүргээд байна.

Модо урадхуулгын Улан-Удын конторын хүдэлмэришэдэй дунда уранһайханай самодеятельность мүн лэ һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Тус конторын уранһайханай самодеятельностиие хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Иванов хүдэлмэришэд, албахаагшадһаа бүридүүлэн самодеятельностиин һайн коллектив бии болгоо. Тэдэнэр энэ оной III кварталда 15 концерт модо урадхуулгын участогуудта болон бусад газарнуудта харуулһан байна.

Байкальска леспромхозой уранһайханай самодеятельностиин коллектив 1955 ондо мүн лэ һайнаар хүдэлжэ, аймаг соогоо түрүү һуури эзэлээ.

Гэбэшье, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрие тоодоггүй, тэрээндэ хайша хэрэгээр хандадаг ушарнууд яһалал бии. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын, Баргажанай, Курбын леспромхозуудта хүмүүжүүлгын, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. Тус леспромхозуудтахи профсоюзай хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэнэр: Кузнецов, Вшивков, Куприянов гэгшэд культурна хэмжээ-ябуулгануудые һайжаруулха тушаа һаналаа табинагүй.

Леспромхозуудта культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрие һайжаруулха тушаа хэмжээ-ябуулгануудые профсоюзай обком хараалһан байна. Модошодой клуб, улаан булангуудта культурна түхеэрэлгэ, хэрэгсэлнүүдые абахын түлөө 90 мянган түхэриг гаргашалха гэжэ профсоюзай обкомой президиум тогтообо. Республикын Ой модоной промышленностиин профсоюзна организацинууд ба культурна эмхи зургаанууд хадаа хүбшэ тайгада хүдэлдэг хүдэлмэришэдэй культурна эрилтые гүйсэд хангахын түлөө бии байгаа арга боломжонуудаа бараниень хэрэглэхые оролдоно.

Н. Тюрнев.

дтэ үбэлдөө үнеэдээ хүсэд р һаадаггүй һэн. «Хүлдэмэ дэ үнеэнһээ юун һүн гараха жэ хөөрэлдэдэг зантай бай-

һанамжын тон буруу байһые харуулха гэжэ Анна Люба эрид шиидээд, эршэмтэйгээр э оролсоо һэн.

р һү һаахын түлөө мүрысөөн е шангадаба. Мүнөө бүхы доторхи, республика доторхи һаалишадай дүй дүршэлые э абаад, өөрынгөө ажахыда үүлхэ хэрэгтэй болобо. Иимэ тойгоор колхозой зоотехник Тарасов фермэ дээрэ зоотех-э курса эмхидхэбэ. Энээнһээ Люба хүдэлмэрээ дүүргэһэ-үлээр ном барижа һуудаг бо-Хахад һүни үнгэртэр Любын ын сонхоор гал яларан байдаг

э Люба үнеэдээ бэлшээри-ргажа ябатараа оршон той-йдые шэртэн хараад зогсошо-дээр хаданuудай саһан үни аһан, наруули газарнуудтань ногоон хүхэржэ байба.
рон нютагнай гоё һайхан бэ-ба? — гэжэ хажуудань хүрэ-һэн Григорий Лаврентьевич а.

оё һайхан даа, теэд мүнөө пушаа болжо байна бэшэб. дта эгээ хүндэ хүшэр саг — үүрээ. Зүлгэ ногоон гаража малда тэжээл хэрэггүй болоо.

Люба, тэжээл бүхэли зундаа й болохол. Түрүү һаалишад ье сагта һаамхай үнеэдтээ нэ-тэжээл үгэжэ байдаг. Бидэ-рохо, зелёнко, кукуруза та-ургахадань үнеэдтээ үгэжэ ди. Ногоон конвейер тухай ошюра аба, һайса уншаарай, э Григорий Лаврентьевич хэ-

лэһэн бэеэрээ нэгэ бишыхан ном Любада барюулаад саашаа ябашаба. Люба баяр хүргэнгеэр хойноһоонь хараба. «Энэ ухаатай, эсэшэ сусашагүй ажалладаг, тэниглэн һайн сэдьхэлтэй хүн манай колхоздо ерэһээр үни болоогүйшье һаа, Любада, бусад малшадта олон юумэ ойлгуулжа үгэһэн хүн».

Григорий Лаврентьевич хадаа «бидэ гүрэнэй, гүрэн түрын удхашанартай юумэ хэжэ байһан хүнүүд гээшэбди» гэжэ ходо хэлэдэг зантай юм. Тэрэнь нээрээшье зүб. Любын нүхэр — Анна Алемасова мүнөө БМАССР-эй Верховно Соведэй депутат болонхой. Юрын һаалишан басаган аад, мүнөө арадай найдабаряар, республикымнай дээдэ засагта һунгагданхай.

Энэ үнгэрһэн ажахын жэлдэ Анна Алемасова үнеэн бүхэнһөө 1949 литр һү, Люба — 2124 литр һү һааһан байна. Залуухан басаганай хүсэлынь бэелүүлэгдээ. Габьяата ажалайнгаа ашаар нүхэдһөө түрүүлжэ, түрүү һуурида гараһан байгаа. Мүн бүхы һаалишад һайн амжалта туйлажа, тус колхозой фермэдэ партиин райкомой ба аймгүйсэдкомой дамжуулгын улаан туг үгтэһэн юм.

Прибайкальска аймагай комсомольско конференци дээрэ Люба үгэ хэлэхэдээ:

— Түрүү һуурияа, улаан тугаа хэндэшье үгэхэгүйбди. Найдамтай гартаа бариад, бүри һайнаар ажаллажа урагшаа ябахабди, — гэжэ үнэн зүрхэнһөө хэлээ һэн.

Мүнөө ябажа байгаа ажахын жэлдэ Люба үнеэн бүхэнһөө хоёр мянга табан зуун литр һү һааха хүсэлтэй. Теэд хүсэһэн хүсэлөө бэелүүлхэшье байха, юундэб гэхэдэ энгэртээ комсомольско значогтой, эрид шанга зориттой басаганай зангынь тиимэ юм.

Өөһэдтөө кукурузын үрэһэ ургуулдаг болообди

☆ ☆

Г. ПЕПЕЛЯЕВ, Кударын аймагай Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой сад таригша, сад-огородой бригадын бригадир

☆ ☆ ☆

Кукуруза хадаа орооһото ба тэжээлэй үнэтэ культура мүн. Манай ороной баруун областьнуудта энэ культура үнинэй таригдажа байдаг юм. Харин манай Байгал шадар кукуруза һая болотор тарилдангүй, тарилдаашье һаа, бага зэргээр, мини лэ туршахын тула тарилдадаг байгаа. Жэшээлхэдэ, манай Кударын аймагтай хүршэ байдаг Кяхтын аймагта, тэндэхи Усть Кяхта гэжэ нютагта 50-яад жэлэй саада тээ туршалга хэгдэжэ, кукуруза тарилдажа захалһан байна.

Газар элдүүрилхэ, үрэһэ бэлэдхэхэ тухай

Манай эндэ кукурузын һайнаар ургаха байһание мэдэхэдээ бидэнэр хоёр жэлэй саада тээ өөһэдтөө энэ культурые тарижа, гансашье малай эдихэ ногоон тэжээл абаха бэшэ, мүн үрэһэ абаха гэжэ шиидээ һэмди. Тиин 1954 оной хабар «молдавска—18» гэжэ гибридынэ шара, сагаан сортнуудай үрэһэ холёод тариһан байнабди. Үрэһэн болгохын тула буурсагуудай дундуурхи, дүүрэн эдеэтэй томо орооһонууд шэлэгдэжэ абтаһан байна. Тиигээд тарихынгаа урда тээ марганцовка шэнгээр эдьхэһэн уһан соо тэрэ үрэһөө 15 час тухай байлгажа дэбтээгээд, наранда гаргажа хатааһанайнгаа һүүлдэ гексохлоран гэжэ хороор угааһан байгаабди. Хабар нилээд дулаан болоһон хойно, майн 15-да кукурузынгаа үрэһэ таряа һэмди.

Кукуруза тариха газарые урид шалан шэлэжэ олохо тон шухала. Бидэнэр түрүүшын жэлдэ 28 сантиметр гүнзэгыдэ хүрэтэр хахалагдаха хүрьһэтэй 60 соото газар шэлэжэ олоо һэмди. Газараймнай хүрьһэниинь шабарлиг байһан юм. Тэрэ газар дээрэ урыгаар асарагдаһан элһэн хүрьһэжэнхэй байгаа. Иимэ урын элһэн үрэжэлтэй һайн байдатынь мэдээжэ. Хүрьһэнэйнь доодохи ула бага зэргэ хужартай боро шабар байһан юм. Тэрэ газар дээрэ урда жэлынь хартаабха тарилдаад, үбэлдөө саһан, хабартаа һайрамай уһан тогтоогдожо, шииг нойто барилдаһан байна. Зүгөөр, ямаршье үтэгжүүлгэ оруулаагүй һэмди. Туршажа үзэхэ зорилгоор тэрэ хахад гектар үлүүтэй газараа хоёр газар таһалаад, нэгынь 28 сантиметр гүнзэгыгөөр хахалаа һэмди. Харин нүгөөдэ хахадыень хахалангүй борнойлоод, 8 сантиметр гүнзэгыгөөр, морин культиватораар элдүүрилһэн байгаабди. Тиигээд май һарын тэн багаар, хүрьһэнэй хүсэд дулаасаһан хойно, үрэһөө тариһамнай 10 хоноод байхада түрүүшын эшэнүүд нэгэ жэгдээр ургажа захалаа һэн. Харин хахалаад тариһан газар дээрэмнай эшэнүүд удаан ургангүй байгаа. Нилээд удаан хүлеэлгэжэ, аяар 35 хоноһон хойно өөлэгүй набшагар абар табар эшэнүүд гараад, саашадаа ургажа бирангүй, хосороо һэн. Харин нүгөөдэ, культиватораар элдүүрилһэн газар дээрэхи эшэнүүднай 3 метрһээ дээшэ үндэртэй болотороо ургаад, гектарһаа хүсэд эдеэшэһэн центнер шахуу буурсагуудые хуряаһан байнабди. Тэрэ газар дээрээ нэмэлтэ тэжээлшье оруулаагүй, уһалаашьегүй һэмди.

Урда жэлэйнгээ дүй дүршэлые хараадаа абалсан, үнгэрэгшэ хабартаа мүн лэ тэрэ газар дээрээ үрэһэ абахын тулада кукуруза таряабди. Тарилгын урда тээ газарай хүрьһэндэ үтэгжүүлгэ оруулагдаагүй һэн. Зүгөөр, һайрамай уһа тогтооһон, буртаг үбһэ ногооень сэбэрлэһэн, хонхор ёнхорыень тэгшэлһэн байнабди. Тиигээд утааша, хүндэлөөшэнь борнойлоод, хүрьһые 10 сантиметр гүнзэгыгөөр һайнаар элдүүрилһэн байгаабди. Удаань майн 20-до кукурузаяа таряа һэмди. Тарилга квадратно-гнездовой аргаар хоорондоо 70—70 сантиметр зайтайгаар хэгдэһэн байгаа. Нэгэ нүхэн соо 3—4 орооһо оруулан, үрэһэсэ гараараа тариһан байнабди. Үрэһэсэ урда жэлэйхитэйгээл адляар бэлдээд тариһамнай 8 хоноод байхада түрүүшын эшэнүүд газарһаа бултайжа гараа һэн. Эшэнүүд яахадаа иимэ түргэнөөр гарааб гэхэдэ, үрэһэн эгээ таруу сагта тарилдаһан байгаа. Газарай хүрьһэн дээгүүрээ 5 сантиметр тухай хатаад, саанаа шииг ехэтэй байгаа һэн. Харин бидэнэр үрэһөө 6—8 сантиметр гүнзэгыдэ тариһан байнабди. Дээгүүрээ хатаашье һаа, газарай хүрьһэн дороо нойтон байхадаа шиигээ дээшэнь гаргалсажа байдаг. Иигэжэ һайнаар дулаасаһан хүрьһэндэ үрэһэ тариһамнай түргэнөөр ургаа. Зүгөөр, хойно хойноо хүйтэн һалхитай байдаг, һүниндөө хюруушье унадаг, һүниндөө 5 градус хүрэтэр хүйтэн болодог байгаа, тиигээшье һаа, нарай эшэнүүд хүлдөөгүй. Харин наринигууд соо уридшалан рассада ургуулаад, поли дээрэ һуулгаһамнай бултадаа тооной хүлдэжэ хосорһон байна. Энэ юундэ тиигээб гэхэдэ, дулаан газарта ургаһан нарай рассада нямһаг уян байжа, хүйтэндэ тэсэнгүй хүлдэшоо. Тиихэдэ сэхэ поли дээрэ һуулгаха үрэһэсэ бидэнэр газаа гаргажа дэбтээгээд, наранда хатаадаг, һүниндөө газаа хонуулжа, хүйтэндэ дадхаадаг байгаабди. Тииһэмнай кукурузын үрэһэн хүйтэндэ дадажа, нарай эшэнүүдынь мүн лэ хүйтэндэ тэсэмгэй байгаа.

Энээн дээрэһээ ямар тобшолол хэжэ болохоб гэхэдэ, урда жэлынь парлагдаһан газарые хахалангүй имагтал культиваци хээд, кукуруза тарихада һайн байна. Зүгөөр, газарай хүрьһэнэй зөөлэн, хатууень хараадаа абалсаха хэрэгтэй.

Ургаса харууһалха тухай

Үнгэрэгшэ хабартаа шииг нойто багатай, хуурай һалхитай байһан дээрэһээ эшэнүүдэй һая гараха үедэ үрэһэнэйнгөө участогые борнойлоошьегүй, ряд хоорондын элдүүрилгэшье хээгүй һэмди. Теэдшье тэрэ газар дээрэмнай буртаг үбһэн ургаагүй, хүрьһэниинь дээгүүрээ хальһатажа хатуужаагүй байһан юм. Тиимэһээ газарай хүрьһэ үлүүтэ урбуулжа, элдүүрилһэнэй хэрэггүй байгаа. Харин ондоо полидо, жэшээлхэдэ, Нуга гэжэ газарта тарилдаһан кукурузын эшэнүүдэй һая гаража байхадань борнойлһониинь муу байба. Тиигэжэ борнойлогдоһон газарта эшэнүүд шэнгэнээр ургаһан байна. Яахадааб гэхэдэ, һая гаража байһан эшэнүүдэй үндэһэн гэмэлтэһэн, зарим эшэнүүд һухар татагдашаһан байна. Борнойлһоной һүүлээр үлэһэн эшэнүүдэй олонхинь шаралжа, саашадаа гандуушаг байхада оройдоошье үхэшөө һэн. Харин бидэнэр үрэһэнэйнгөө участок дээрэ эшэнүүдэй гараад, 10 хоноһон хойно түрүүшын ряд хоорондын элдүүрилгэ хэһэн байнабди. Морин культиватораар газараа утааша, хүндэлөөшэнь элдүүрилһэмнай буртаг үбһэн хойшогүй үгы хэгдэһэн, ряд хоорондын газар һайнаар зөөлэрүүлэгдэһэн байна. Үрэһэнэйнгөө участогай буртаг үбһэ зундаа хоёр дахин гараараа түүжэ хаябди. Гадна, кукурузын эшэнүүдые хоёр дахин шэнгэрүүлһэн байнабди. Түрүүн нэгэ нүхэндэ олоор ургаһан эшэнүүдэй заримыень һугалжа, нүхэн соо нэгэ—хоёр эшэ үлээгдэһэн байна. Һүүлдэ кукурузын эшэнүүдэй доогуурхи үлүү һалаануудые отолжо хаяа һэмди. Тиигээд зундаа уһалхаһаа бэшэ, нэмэлтэ тэжээл оруулагдаагүй.

Кукурузымнай яһала һайнаар ургажа байтар июлиин 25-да гэнтэ мүндэртэй аадар орожо, олонхи эшэнүүдые һамна сохиһон, хэбтүүлжэрхиһэн байна. Мүндэрэй һүүлээр үрэһэнэймнай участок хүнэй харахын аргагүй доройтошоһон байгаа һэн. Энэ үедэ кукурузын эшэнүүдэй 2 метр тухай үндэртэй болоод байһан тула һэргэхэ юм гэжэ һанагдаагүй. Тиибэшье, бидэнэр хэбтэшэһэн эшэнүүдые өөдэнь бодхоожо, узуурыень тойруулан гараараа шорой обоолһон байгаабди. Иигэһэмнай эшэнүүд саашадаа яһала һайнаар ургажа, августын 10-наар залаалжа захалаа һэн. Тииһээршье байтар түрүүшын буурсагууд гаража эхилһэн байна. Зунай тэнгэһээ хойшо бороогүй, наратай сэлмэг үдэрнүүд боложо, август һарын хуушаар буурсагуудай орооһон шииг ехэтэйшье һаа, эдеэгээ нилээд татаһан байгаа. Буурсагуудай илангаяа голынь ехэ нойтон байба. Тиимэһээ хүсэд эдеэшээгүй буурсагуудай үрэһэн хүлдэшэхөөр байһан юм. Орой болотор хатуужаагүй байхадань, бидэнэр буурсагуудые узуур багаарнь хухалжа, эшэһээнь шииг орохыень болюулһан байнабди. Тииһэмнай буурсагуудай гол өөдэ шииг гарахаяа болёод, орооһониинь түргэнөөр хатажа эхилһэн байгаа. Тиигээд сентябриин арбаадаар буурсагууд газаа талаараа сайтараа хатажа, орооһониинь хүсэд хатуужаһан, эдеэшэһэн байна. Харин хухалаагүй буурсагуудынай үшөө ногоон байжа орооһониинь хатуужаагүй, зосоохи үрэһэниинь бэежээгүй байгаа һэн. Юуб гэхэдэ, голоо дамжан шииг абажа байдаг байгаа.

Кукурузын үлүү эшэнүүдые һугалха, эшэнүүдэй үлүү һалаануудые отолжо хаяха гээшэ илангаяа гандуу жэлдэ тон шухала. Нэгэ нүхэндэ 3—4 эшэ үлөөгөөд, хэдышье һайнаар харууһалаа һаамнай, хүсэд һайнаар эдеэшэһэн буурсагууд абтаагүй. Иигэжэ орхигдоһон 3—4 эшэнүүдһээ эдеэшэнтэжэ байһан лэ буурсагууд абтаһан байна. Тиихэдэ тэрэнһээ олоор үлөөһэн эшэнүүдтэ буурсагууд оройдоошье гараагүй.

Бидэнэр кукурузын сэсэглэжэ байха үедэ, һулахан һалхинай болохолоор багахан модоор кукурузын эшэнүүдые аалиханаар тоншожо, искусственна үрэжүүлгэ хэһэн байнабди. Иигээгүй газартамнай буурсагуудынь заримдаа үрэгүй орооһотой байгаа.

Кукурузын үрэһэ хадагалха тухай

Сентябриин 20-ноор үрэһэнэйнгөө участогай кукурузын буурсагуудые хуряажа абаад, хальһыень хуулажа, арбаад арбаадарынь холбоод, 10 үдэр соо газаа, наранда үлгэжэрхёо һэмди. Тиигэжэ буурсагуудые, илангаяа голыень һайнаар хатааһан байнабди. Буурсагуудые газаа үлгэжэ хатаахадаа түрүүшээр һүниндөө мэшээгээр хушадаг байгаабди. Тэрэгүй һаа, үбэлдөө хадагалхада буурсагууд муудаха байгаа. Буурсаг шииигтэй байхадаа үбэлдөө бурьтажа, ургаха шадалаа гээдэг. Бидэнэр үрэһэнэйнгөө буурсагуудые 1-һээ 10 градус хүрэтэр дулаан байдаг тусхай байра соо хадагалнабди. Тэрээн соогоо сэбэр агаар оруулжа байдагбди. Үрэһэнэй буурсагууд хоёр янзаар хадагалагдана. Зарим буурсагууд тэрэ зандаа, нүгөө заримаНиинь бутаруулагдажа, орооһон болгогдоод хадагалагдана. Манай эндэ үрэһэнэй буурсагуудые үбэлдөө газаа, сарай соо, хүйтэндэ байлгажа болохогүй гэжэ дүй дүршэл харууллба. Хэмжээнһээ гэхэ гү, али 13—14 процентһээ нэгэ бага үлүүхэн шиигтэй буурсагуудые хүйтэндэ удаан саг соо хадагалхада бултадаа шахуу ургаха шадалаа гээдэг байна.

Кукурузын сортнуудые хайшан гэжэ холижо ургуулхаб

Хэдэ хэдэн сортын үрэһэ хоорондонь холижо үрэжүүлхын тула бидэнэр иимэ арга хэрэглээбди. Һалхинай бууха талаһаа эгээн наада захаар «краснодарска» сортын орой эдеэшэдэг шара, мүн сагаан үрэһэ 8 рядтайгаар тариһан байнабди. Энэ сорт 148 хоног соо эдеэшэдэг юм. Тэрэнэй урда хажуугаарнь зэргэлүүлээд, 120 хоног соо эдеэшэдэг «дальневосточная—кремнистая» гэжэ сортын үрэһэн 10 рядтайгаар тарилдаһан байна. Тиигээд 76 хоног соо эдеэшэдэг «белоярое пшено» гэжэ сортын үрэһэ нэгэ рядаар тариһан байнабди. Тэрэнэй һүүлээр эгээ саада захаарнь урда жэлынь өөһэдынгөө ургуулһан үрэһэ 10 рядтайгаар таряа һэмди. Иигэжэ тарихада кукурузын эшэнүүд сэсэглэжэ байха үедөө һалхяар дамжан, бэе бэеэ үрэжүүлдэг байна.

Олон янзын сорт холижо таряад, хоорондонь үрэжүүлхэдэ ехэ һайн байба. Жэшээлхэдэ, нёдондо манай суутань тарижа ургуулһан «Молдавская—18» гэжэ сортын шара, сагаан үрэһэнүүдые мүнөө жэлдэ тариһамнай һайнаар ургаа. Набшануудынь далбагар ехэ байгаа. Гадна, нёдондонойхидо орходоо 6—8 хоног урид сэсэглэжэ, буурсагуудынь һураггүй эртэ бии болоһон, түргэнөөр эдеэшэһэн байна. Тиихэдэ энэ сортын эшэнүүд мүндэртэй аадарай ороходо барагаар унаһан байба. Юуб гэхэдэ, эшэнүүдынь үндэһэлиг, узуур һайнтай байһан юм. Мүн элдэб хорхой шумуулай эдижэ, гэмтээхэ ушар үзэгдөөгүй. Буурсагуудынь аржагар томо эдеэтэй байгаа. Хооһон эдеэтэй орооһон оройдоошье үзэгдөөгүй. Буурсагуудынь 200—400 грамм татаа. Нэгэ эшэдэ 6-һаа дээшэ буурсагуудай ургаашье һаань, үрэһэ абахадаа оройдоо хоёрыень орхиһон байнабди. Эшэ бүхэнһөө тооной хүсэд эдеэшэһэн буурсагууд абтаа. Тиихэдэ анханайхидаа орходоо һураггүй түргэнөөр, 100 шахуу үдэр соо эдеэшэһэн байна. Энэ жэлдэ орооһонойнь ургаха шадалые шалгаһамнай 96 процент байба. Мүнөө буурсагууд һайнаар хадагалагдажа байна.

Түргэнөөр эдеэшэдэг «дальневосточная» гэжэ кукурузын шарашье, сагааншье сортнуудта «белоярое пшено» гэжэ сорт өөрынгөө һайн шанарые дамжуулаа. «Дальневосточная» гэжэ сортын кукуруза түргэнөөр эдеэшэдэг туладаа манай эндэ һайнаар ургаха байба. Эшэнүүдынь 3 метр үндэрөөр, набша һалаа элбэгтэйгээр ургана. Буурсагуудынь түргэнөөр ургаад, олонхиинь эдеэн августын хуушаар хатаһан байха юм. Энэ жэлдэ «белоярое пшено» гэжэ сорттой холижо үрэжүүлэгдэһэн хадаа тэрэ хойто жэл ба саашадаашье манай эндэ бүри һайнаар ургахань лабтай. Зүгөөр, һалхинай бууха хажуудань эгээн наада захаар зэргэлүүлэн тариһан «краснодарская-зубовидная» гэжэ шара ба сагаан сортнуудынай муугаар ургаа. Энэ сортын эшэһээ хүсэд эдеэшэһэн оройдоол 5 буурсаг абтаһан байна. Теэд тэдэ манда ехэ үнэтэй юм. Юуб гэхэдэ, энэ сортын кукуруза бусад бүхы сортнуудай алиниһааншье ехээр ногоон эшэ намаа, эдеэшэнтэжэ байһан буурсагуудые үгэнэ.

Хоорондонь үрэжүүлжэ, өөһэдтөө ургуулһан һайн шанартай гибриднэ үрэһэтэй һаа, манай эндэ кукурузын баян ургаса ургуулжа болохо байна гэжэ бидэнэр өөһэдынгөө хоёр жэлэй дүй дүршэл дээрэһээ ойлгообди. Тиимэһээ бидэнэр саашадаа өөһэдтөө эгээн тааруу үрэһэтэй болохын тула туршалгынгаа хүдэлмэрие бүри оролдосотойгоор ябуулхабди.

Баян ургасын түлөө тэмсэе

Кукурузын өөрын үрэһэтэй болоо һаа, баян ургаса бэлэхэнээр ургуулхабди гэжэ һаналтагүй. Энэ культурые үрэжэлтэй һайн газарта тариха, ургажа байхадань һайнаар харууһалха, полиёо һайнаар үтэгжүүлхэ хэрэгтэй. Гектар бүхэндэ 15 тонноһоо бага бэшэ нютагай үтэгжүүлгэ, тэрэ тоодо 10 центнерһээ бага бэшэ шубуунай аргал, 15 центнерһээ бага бэшэ үнэһэ болон наг шэбхэ оруулха хэрэгтэй. Наг шэбхэ заатагүй һайнаар халуусуулагдаһан байха ёһотой. Гадна, үрэһые тааруу гүнзэгыдэ, газарай хүрьһэнэй һайнаар дулаасаһан хойно тариха хэрэгтэй. Манай эндэ кукурузын үрэһые дан ехэ гүнзэгыдэ, 8 сантиметрһээ доро тариһанай хэрэггүй гэжэ һанагдана. Илангаяа гандуу жэлдэ наг шэбхээр үтэгжүүлгэ хэхэдэ ехэ гүнзэгыдэ тарилдаһан үрэһэн шииг нойтоор дуталдажа, муугаар ургадаг байна. Юуб гэхэдэ, наг шэбхэ шииг нойтые бэедээ ехээр татадаг, тиигэжэ хүрьһые ехээр хатаадаг юм.

Тарилгын урда тээ полиие һайнаар элдүүрилжэ, тэгшэлхэ гээшэ тон шухала. Манай эндэхи механизаторнууд поли дээрэ ута загуун хэжэ, нэгэ тээшэнь хахалжархидаг зантай. Тиигээд һүүлдэ борнойлогдоошье һаа, анзаһанай гараһан газараар поли дээгүүрээ нюруутажа, хонхортой, дүбэгэртэй болодог юм. Тиимэ поли дээрэ энэ жэлдэ манай колхозой зарим бригадануудай кукуруза тариһаниинь зарим үрэһэн дүбэгэр дээрэ тудахадаа 15 сантиметр хүрэтэр гүнзэгыдэ һуулгагдаһан байгаа. Иимэ гүнзэгыдэ һуулгагдаһан үрэһэнүүд хүйтэн байхада ургангүй хосороо. Мүн хонхор газарта тудаһан зарим үрэһэн газар дээрэ үлэһэн гү, али 2—3 сантиметр гүнзэгыдэ оруулагдаһан байгаа. Иимэ дээрэ үлэшэһэн үрэһэнүүд доороһоо хүсэд шииг абангүй, хуурай шорой соо хэбтэхэдээ түрүүшын бороогой оротор оройдоошье ургаагүй. Теэд түрүүшын бороо июниин 22-то ороһон байна. Тэрэнэй һүүлээр абар табар эшэнүүд гарабашье, саашадаа биража ургаагүй. Тэрэ саанань оройтожо гараһан эшэнүүдые хулганаан, зумбараа, шубуу шонхор эдижэ, өөдэлүүлээгүй һэн. Гадна, манай колхоз зарим полинууд дээрээ дан эртэлжэ, майн 10-наар үрэһөө тариһан байгаа. Хуурай һалхитай, хүйтэн хабар боложо, нэгэ адли гүнзэгыдэ тарилдаагүй үрэһэнүүд биража ургаагүй байна. Тиимэһээ полиие һайнаар элдүүрилхэ, тэгшэлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Газарай хүрьһэндэ шииг нойто һайнаар бариха шухала. Кукуруза тариха поли дээрэ үбэлдөө саһа, хабартаа һайрамай уһа тогтоогоод, тарилгын урда тээ борнойлхо хэрэгтэй. Тарилгын урда тээ полиие нэгэ дахин элдүүрилжэ тэгшэлээд лэ, хүрьһые ехээр урбуулһанай хэрэггүй. Юуб гэхэдэ, элдэб машина хэдэн дахин ябуулжа, хүрьһые онгилжо байхада шииг нойто багатай болодог юм.

Бидэнэр саашадаа манай эндэ һайнаар тааража ургаха өөһэдын үрэһэтэй болохын түлөө оролдохоһоо гадна, кукурузые ямар газарта, ямар сагта, али тухай гүнзэгыдэ тарихада һайн бэ, үрэһэ хайшан гэжэ зүбөөр хадагалха ба тарилгада бэлэдхэхэб, кукурузын ургажа байха үедэ яажа харууһалхаб гэжэ һайнаар тодорхойлхын тула туршалга, шэнжэлэлтын хүдэлмэри бүри үргэнөөр ябуулха ёһотойбди.

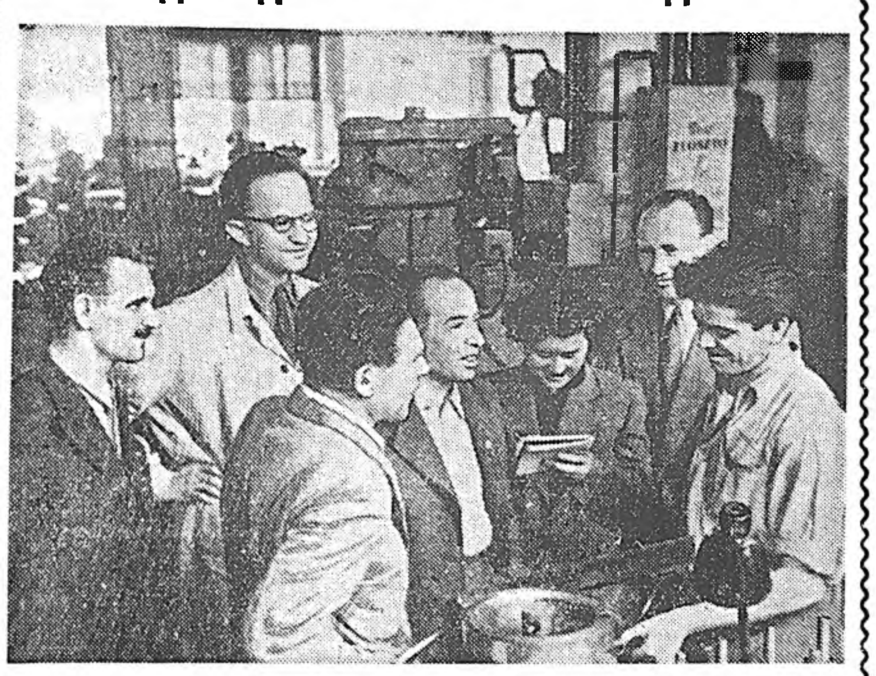
„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Нюдэ балай, шэхэ дүлии"

Иимэ гаршагтай бэшэг манай газетын «Сатирын буланда» толилогдоһон юм. Энэ бэшэг соо Закаменай аймагай культурно-гэгээрэлэй олонхи эмхи зургаанууд хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилөө, олон клубууд, библиотекэнүүд түлеэгүй, гэрнүүдынь заһабарилагдаагүй байһаар тэжэ хэлэгдэһэн байна.

— Аймагай культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриин дутагдалнуудые усадхахын тула хэмжээн абтажа байна,—гэжэ манай редакцида аймсоведэй гүйсэдкомой культурын таһагые даагша нүхэр Цыбиков мэдээсэнэ. — Хужарай сомоной культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хангалтагүй хүдэлмэри тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэжэ, хүдөөгэй библиотекые даагша нүхэр Бадмаевада администрацина зэмэ тохогдобо.

АРАДАЙ ДЕМОКРАТИИН ОРОНУУДААР

Советскэ туристнууд Венгерскэ Арадай Республикада ошоод байна.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Будапешт городой «Тунгсрам» гэжэ завод соо заводой түрүү хүдэлмэришэн инструментальщик Дьюла Хартомантай хэдэн туристнууд хөөрэлдөө хэжэ байна. ТАСС-эй фотохронико.

Румынска хүдэлмэришэнэй партиин хоёрдохи съезд

Румынска хүдэлмэришэнэй партиин съездын декабриин 24-нэй үглөөнэй заседани дээрэ шалгалтын центральна комиссиин тоосоото элидхэл нүхэр Николае Гуинэ хэһэн байна. Тэрэнэй элидхэл хэһэнэй һүүлээр Румынска хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гэй тоосоото элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ эхилээ. Съездын делегадууд хадаа экономикын, наукын болон культурын талаар хүдэлмэришэнэй партиин хүтэлбэреэр румынска ажалшадай туйлаһан амжалтанууд тухай хөөрэжэ үгэһэн, партийна болон гүрэнэй органуудай хүдэлмэриин дутуунуудые элирүүлһэн, тэдэ дутуунуудые зайсуулха зам хараалһан байна.

Удаань нэрьемэ альга ташалгаар угтагдан Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин делегациие хүтэлбэрилэгшэ КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн ба Украинын Коммунистическэ партиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь А. И. Кириченко үгэ хэлээ.

(ТАСС).

Н. А. Булганинай, Н. С. Хрущевой аяншалга тухай материалнуудай суглуулбари

«Послание мира и дружбы» гэжэ суглуулбари гүрэнэй хэблэл һаяхан барлажа гаргаа гэжэ румынска телеграфна агентство мэдээсэнэ. Индидэ, Бирмэдэ ба Афганистанда ябаха үедөө Н. А. Булганинай, Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэнүүд, энээн тушаа толилотдоһон документнүүд ба «Правда» газетэдэ хэблэгдэһэн, советскэ журналистнуудай мэдээсэлнүүд энэ суглуулбари соо оруулагдаһан байна. (ТАСС).

„Тарасай бүлэ“ гэжэ оперо Софийска театр соо табигдаба

«Тарасай бүлэ» гэжэ советскэ оперо Софийска арадай оперно театр соо декабриин 23-да түрүүшынхеэ табигдаа. Зүжэгые хүн зон ехээр һонирхон хараа. Оперын автор композитор Дмитрий Кабалевский зүжэгые мүн лэ харалсаһан байна.

(ТАСС).

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэхитадай зүблөөн

Синьхуа агентствын декабриин 24-дэ мэдээсэһэнэй ёһоор хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэхитадай зүблөөн Пекиндэ болоһон байна. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин талаар 1957 ондо, мүнөөнэй табанжэлэй һүүлшын жэлдэ туйлагдахаар хараалагдаһан хэмжээе ерэхэ жэлдэ туйлаха зорилгоор хэмжээ-ябуулгануудые зүблөөн зохёогоо.

Оромнай ерэхэ жэлдэ 199 миллион тонно орооһо таряа суглуулжа абаха, тайлбарилан хэлэбэл, тэрэнь, 1957 ондо хараалагдаһан хэмжээнһээ, 6.200 мянган тонноор ехэ юм гэжэ мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

(ТАСС).

Н. А. Булганинай, Н. С. Хрущевой бэлэглэһэн советскэ самолёт Индиин Премьер-Министртэ дамжуулан үгтэбэ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Гэшүүн Н. С. Хрущев Индиһээ бусахынгаа урда тээ, «ИЛ-14» гэжэ советскэ самолёдые СССР-эй правительствын зүгһөө Индиин Республикын Премьер-Министр Джавахарлал Нерудэ бэлэг үгэһэн байгаа.

Самолёдые дамжуулан үгэлгын ёһолол декабриин 24-дэ Делийскэ Палам гэжэ аэродром дээрэ болоо. Премьер-Министр Джавахарлал Неру, Оборонын министр К. Н. Катджу, Өөрыгөө хамгаалгые эмхидхэхэ министр Тьяги, Оборонын министрын орлогшо С. Маджитхиа, штабуудай начальнигууд, оборонын министерствын харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд ёһолол дээрэ байлсаа. Советскэ талаһаа СССР-һээ Индидэ байдаг посольствын хүдэлмэрилэгшэд СССР-һээ Индидэ байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ посол М. А. Меньшиков түрүүтэйгээр, СССР-һээ Индидэ байдаг сэрэгэй атташегэй аппарадай хүдэлмэрилэгшэд сэрэгэй атташегэй уялгые дүүргэгшэ полковник А. П. Гречишников түрүүтэйгээр ёһолол дээрэ байлсаа.

Палам гэжэ авиабазын личнэ состав аэродром дээрэ жагсаад байгаа.

Самолёдые дамжуулан үгэхэдөө СССР-эй посол М. А. Меньшиков тобшо үгэ хэлээ.

Харюугай үгэ хэлэхэдээ Премьер-Министр Дж. Неру иигэжэ мэдүүлээ. Н. А. Булганинай, Н. С. Хрущевой Индидэ айлшалһые индийскэ арад үни удаан саг соо һанан дурдажа ябахал. Юуб гэхэдэ, энэ айлшалалга хоёр агуу ехэ арадай хоорондохи хани барисаанай ба харилсан ажаллалгын тэмдэг мүн болоно. Дж. Неру хадаа бэлэгэй түлөө баясхалан хүргөөд, тэрэниие Н. А. Булганинда, Н. С. Хрущевто дамжуулхыень гуйгаа. Энэ бэлэг хани барисаан ба советскэ хүтэлбэрилэгшэдэй Инди соогуур түүхэтэ айлшалалга хэһэнэй дурасхаал хододоол болохо байна гэжэ Дж Неру хэлээ.

Энэ самолёдто «Мегхдут» («Үүлэнүүдэй эльтэмэл») гэһэн нэрэ Неру үгэһэн байна.

(ТАСС).

Индонезиин парламентда һунгалтын дүн

«Сулу Индонезия» газетын декабриин 24-дэ мэдээсэһэнэй ёһоор, сентябриин 29-дэ һунгалтань болоһон индонезийскэ парламентын шэнэ состав тухай мэдээе һунгуулиин центральна комисси толилһон байна. Һунгалтын үедэ национальна парти нэгэдэхи һуури эзэлээ. Шэнэ парламентда энэ парти 65 һуури, Машуми—59, Нахдатул Улама—54, коммунистическэ парти — 49, индонезийскэ мусульманска союз (ПСИИ) — 10, Паркиндо — 9, католигууд — 5, социалистическэ парти — 3 һуури эзэлхэ байна. Үлэгшэ 6 һуурине жэжэ партинууд эзэлхэ болоһон байна. Шэнэ парламентнь хамта дээрээ 260 һууритай юм. Шэнэ составай парламентые зарлаһанайнгаа һүүлээр президент Сукарно шэнэ кабинет байгуулхые национальна партиин хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэндэ даалгаха юм гэжэ «Сулу Индонези» заана.

(ТАСС).

Германска Демократическа Республикын ба Хитадай Арадай Республикын хоорондо хани барисаан, харилсан ажаллалга тухай Договор баталагдаба

ПЕКИН, декабриин 25. (ТАСС). Германска Демократическа Республикын ба Хитадай Арадай Республикын хоорондо хани барисаан, харилсан ажаллалга тухай Договор мүнөөдэр Пекиндэ баталагдаба.

Баталагдаһан энэ документ соо иигэжэ хэлэгдэнэ. Нэгэдэмэл Нацинуудай ёһо гуримуудта болон Уставта зохилдуулан бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые ба арадуудай аюулгүй байдалые хангаха зорилготой уласхоорондын бүхы ябуулгануудта хоёр гүрэн үнэн сэдьхэлээрээ харилсан ажаллаха байна.

Хоёр гүрэнэй интересүүдтэ хамаатай уласхоорондын бүхы шухала асуудалнуудаар ахадүүгэй талархалтайгаар хэлсээ хэгшэ хоёр тала хоорондоо зүбшэл хэхэ байна. Тиихэдээ, өөһэдынгөө территоринуудай ойроо хүртэшэгүй байлгые ба гүрэнүүдэйнгээ аюулгүй байдалые хангаха, тэрэшэлэн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ шухала байһанда тэдэнэр тусгаар анхарал хандуулха байна гэжэ Договор соо мүн лэ заагдана.

Хоёр гүрэнэйнгөө аша туһада тааралдуулан бэеэ даанхай байдалаа хүндэлэлсэхэ, дотоодынгоо хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй, тэгшэ эрхэтэй ба алишье таладаа ашагтай туһатай байха ябадал хараадаа абан бүхы һалбаринуудай талаар хани ёһоной харилсаа бэхижүүлхэ ба үргэдхэхэ гэһэн уялгануудые хэлсээ хэгшэ хоёр тала абаһан байна.

Хоёр гүрэндөө амгалан ёһоной байгуулалта эрхилхэ зорилгоор бэе бэедээ экономическа туһаламжа үзүүлэлсэхэ, тэрэшэлэн экономическа, научно-техническэ ба культурна харилсан ажаллалга саашадань хүгжөөхэ гэжэ хэлсээ хэгшэ таланууд шиидхээ.

Эб найрамдалда дуратай ба демократическа гүрэн болгожо Германиин нэгэдүүлэгдэтэр гү, али энэ Договорые хубилгаха гү, али болюулха гэжэ хэлсээ хэгшэ хоёр талын зүбшөөлсэтэр тус Договор хүсэндөө үлэхэ юм.

Санашын баяр

Саһан ороо,
Санашан хүхеэ,
Эмниг морёо
Эмээллэн зэһээ.

Дошхон хулаяа
Һурган ошохонь,
Долоон дабаа
Дабан ошохонь.

И. Денисовэй фото-этюд.

Заиграйн аймагта спартакиадада бэлэдхэл муугаар ябуулагдана

1956 ондо үнгэргэгдэхэ РСФСР-эй арадуудай спартакиада хадаа советскэ физкультурна хүгжэлтын түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ спортивна хэмжээ ябуулга мүн болоно. Мүнөө үедэ Российска федераци дотор, тэрэ тоодо манай Бурят-Монголдошье энэ шухала хэрэгтэ бэлэдхэл үргэнөөр ябуулагдажа байна.

Мүнөө үедэ, илангаяа хүдөө нютагуудта физкультурно-спортивна хүдэлмэриие һайжаруулха хэрэгтэ ехэхэн юумэ хэтдэхэ ёһотой. Республикын олонхи аймагуудта культурын эмхи зургаанууд спартакиадада бэлэдхэжэ, физкультура ба спортын пропагандые нилээд һайжаруулжа, хүдөөгэй спортсменүүдэй олон тоото отрядтай холбоо харилсаатаа бэхижүүлжэ эхилэнхэй.

Теэд зарим аймагуудта спартакиадада бэлэдхэл хүдөөгэй культурын эмхи зургаануудай саг үргэлжын анхаралда абтаагүй байна. Жэшээнь, Заиграйн аймагта зундаа үнгэргэгдэһэн спортивна мүрысөөнэй дүнгүүд дээрэһээ харахада, эндэ олон янзын шухала зүйлэй спортнууд дэлгэрээгүй байна.

Энэ аймагай физкультурна эхин организацинуудта мүрысөөн тон муугаар эмхидхэгдэһэн гү, али огто эмхидхэгдээгүй байна. Спортдо зониие олоор хабаадуулха шухала зорилгые заиграйнхид хэрэгсээнэгүй.

РСФСР-эй арадуудай спартакиада үнгэргэхэтэй дашарамдуулан олонитын дунда физкультурна хүдэлмэриие һайжаруулха тухай культурын эмхи зургаануудай урдахи зорилгонуудые тодорхойгоор хараалһан БМАССР-эй Культурын министерствын бэшэгые Заиграйн аймагай культурын таһаг (даагшань нүхэр Молчанов) дүүргээгүй. Жэшээлхэдэ, аймагайнь Культурын байшан физическэ культура ба спорт эр хые уряалһан нэгэшье лозунг, кат бэшэгдээгүй, стенд бэлэдхэ гүй байха юм. Физкультура ба с тын республиканска Комитедэй гээһэн спорт тухай харуулан гуулха материалнууд хүдөөгэй буудта эльгээгдэнгүй, стол соо хадагалаатай байдаг.

Физкультурын асуудалнуудта играйн аймагай лекторскэ нэгэ нүүд анхаралаа хандуулнагүй. гэрэгшэ жэлэй туршада спор болон физкультурна темэнүүдтэ гэшье лекци уншагдаагүй. Ку рын таһаг ба тэрэнэй совет айм байгаа мэргэжэлтэдые, дунда һ гуулинуудай физкультурын ба нар болон медицинскэ хүдэлм лэгшэдые лекци уншалгада ха дуулнагүй.

Аймагай центртэшье, хүдөө хозуудташье спортивна номууд хомор байна. «Путь Сталина» аймагай газетэдэ физкультура спорт тухай багаар бэшэгдэнэ.

Клубуудай, Культурын бай гуудай дэргэдэ эгээлэй спор на барилганууд ба талмайну байгуулха тухай хэншье һан зобоногүй. Аймагай комсомо организаци эдэ харюусалгата х жээ-ябуулгануудһаа бэеэ за лаад, физкультура ба спортдо баадуулхаар хүдөөгэй залуушу дунда ямаршье хүдэлмэри х байхань гэмшэлтэй.

Заиграйн Культурын байша директор нүхэр Шитин, аймагай культура ба спортын комитедэй рүүлэгшэ нүхэр Садовский сп киадада бэлэдхэл үргэнөөр эмх нэгүй, энэ хэрэгтэ хүдөөгэй з хабаадуулнагүй.

Г. Рю

Урда зүгэймнай хани барисаата хүршэ

Манай Эхэ орон урда зүгтөө Афганистан гэжэ оронтой 2000 километртэ нэгэ хилэтэй юм. Азиин тэг дунда, баруун тээһээ зүүн зүг тээшэ: Дунда Ази, Хитад орохо, хойноһоо урагшаа—Индийскэ океанай эрье хүрэтэр ошохо гол шухала харгы замуудай бэлшэр дээрэ Афганистан оршодог юм. Афганистанай географическа һууриинь иимэ дээрэһээ иишэ тиишээ дугташан ородог хари ороной элдэб эзэрхэгшэдэй хүл үни сагһаа хойшо тэндэ таһардаггүй байгаа. Искандерэй (Александр Македонскиин) легионуудтай, Персиин Надир-шахай морин сэрэгүүдтэй хэгдэһэн байлдаан тухай Гератска оазисай үндэр наһатай афган-малшанай хөөрөөе мүнөөшье шагнажа болоно. Зүгээр бэеэ даанхай байдалай түлөө, Англиин сэрэгүүдтэ эсэргүүсэн 81 жэл соо (1838 онһоо 1919 он хүрэтэр), оронойнгоо хэһэн баатарлиг тэмсэлэй үедэ афган хүбүүдэй хэды шэнээн шуһанай адхарһан тухай 13 миллион тоото афган арад бүришье һаа нангинаар дурдан хөөрэлдэдэг байна. Афганска арадай хэһэн ёһотойл баатарлиг энэ тэмсэлынь 1919 ондо амжалта түгэлдэрөөр дүүрэжэ, Англитай хэһэн эблэрэлгын хэлсээнэй ёһоор афган арад бэеэ даанхай байдалтай болоһон байна. Афганистаниие өөрын бүрин эрхэ олоһон гүрэн гэжэ тон түрүүн мэдэрһэн гүрэн РСФСР-эй правительство байһан юм.

Афганистан — конституционно-монархи түхэлэй захиргаантай гүрэн мүн. (Конституцинь 1931 ондо тунхаглагдаа). Тиимэһээ король хадаа гүрэнэйнь толгойлогшо болоно. Король—премьер-министрые, правительствын гэшүүдые, зэбсэгтэ хүсэнэйнгөө главнокомандалагшые томилдог, мүн дай соносхохо, эб баталха договорнуудта гар табиха эрхэтэй юм. Онсо шухала гүрэнэй хэрэгүүдые шиидхэхын тула король хадаа үе үе болоод «Ехэ Джирга» зарлажа зүбшэдэг юм. Афганистанай «Ехэ Джирга» гээшэдэ тэндэхи элдэб яһатанай түлөөлэгшэнэр (ехэнхидээ тэдэнэй вождьнор), правительствын ба парламентын гэшүүд ородог юм. Парламентнь Арадай Совет, Сенат гэжэ хоёр палатаһаа бүридэнэ. Тиин Арадайнь Соведэй гэшүүд—гурбан жэлээр һунгагдадаг, тиихэдэ Сенадай гэшүүдые король өөрөө томилдог.

Афганистанай экономикын үндэһэ һууринь хүдөө ажахы болоно. Гэбэшье, газарайнгаа миин гурбан процентые эдлүүрилдэг. Таряашадынь шэниисэ, ячмень, чечевицэ, рис, шара будаа, кукуруза ургуулдаг. Мүн хүбэн, тамхи, кунжут, лён, сахарна свёкло таридаг.

Зүгөөр, малажал Афганистанай хүдөө ажахыда гол шухала һуури эзэлдэг. Малажалай һалбаринуудһаа хони, ямаа үсхэбэрилгэнь, илангаяа каракулева хони үдхэлгэ Афганистанда ехэ хүгжэнги юм. Каракулева хони үдхэжэ, жэлдээ хоёр миллион арһа абадаг, тиимэһээ газаа тээшэнь худалдадаг гол шухала зүйлынь каракулева арһан болоно. Афганистан мүн нооһо, хүбэн болон хатааһан фрукт газаа тээшэнь ехэ ехээр худалдадаг юм.

Афганистанай промышленностинь ехэ һулаар хүгжэнги байна. Энэнь юун дээрэһээ абаһаар тухайлхаар бэ гэхэдэ, ороной 13 миллион зонһоонь миин 30.000 хүн промышленностиингаа бүхы һалбаринуудта хүлһэнэй ажал хэдэг бшуу. Афганистанда үсөөхэн тоотой бүд нэхэдэг жэжэхэн фабриканууд, барилгын материал үйлэдбэрилдэг предприятинууд, сахарай заводууд болон фруктнуудые буйлуулдаг заводууд бии юм. Тиин гар үйлэдбэри, илангаяа суутай болоһон афганска ковёрнуудые үйлэдбэрилгэ, Афганистанай экономикодо ехэхэн үүргэ дүүргэдэг. Афганистанда түмэр харгы үгы юм. Транспортна гол хэрэгсэлнүүдынь автомашина, тэмээн, элжэгэнүүд лэ болоно.

Гэхэтэй хамта Афганистан болбол промышленность хүгжөөхэдэ таатай байгаалиин баялигуудтай юм. Тэндэ түмэрэй, зэдэй руда, шулуу нүүрһэн ба бусад үнгэтэ металлнуудаар элбэг газарнууд олон юм. Афганистанай хойто талын районуудта промышленна удхашанартай нефтиин уурхайнууд олдонхой.

Промышленна товарнуудые гол түлэб газаа тээһээ асаржа, эрилтэ хэрэглэлээ Афганистан хангадаг. Советскэ Союзтай хэдэг худалдаа наймаан Афганистанда энэ талаар ехэ удхашанартай. 1950 онһоо хойшо советско-афганска худалдаа наймаанай хэмжээн дүрбэ дахин ехэ болоо.

Советскэ Союз болбол промышленна түхеэрэлгэ, автомашина, химикали, нефтепродуктнуудые, пумаажан бүд, эмэй зүйлнүүдые болон сахар Афганистанда худалдаад, Афганистанһаа хүбэн, нооһо, арһа ба бусад зүйлнүүдые орондонь асардаг.

Мүн Советскэ Союз болбол Афганистанда промышленностияа хүгжөөхэ хэрэгтэнь техническэ туһаламжа үзүүлдэг. Советскэ мэргэжэлтэдэй хүсөөр асфальто-бетонно завод, элеватор, тээрмэ болон бусад предприятинууд Афганистанда баригдаа юм. Советскэ Союзай техническэ энэ туһаламжые Афганистанай түлөөлэгшэнэр ехэ үндэрөөр сэгнэдэг, Египедтэ байдаг Афганистанай Посол Салахуддин Сельджуки хадаа хариин гүрэнүүдэй хэблэлэй түлөөлэгшэнэрэй үмэнэ үгэ хэлэжэ, советско-афганска харилсаанай богото шэнжэ түхэлые хазагайруулан харуулха һэдэлгэ гаргагшадта шанга харюу үгэһэн байна.

Советско-афганска харилсаанууд болбол бэе бэеынгээ экономическа хүгжэлтэдэ туһатай талые харалсан баталагдадаг хэлсээнүүдээр гуримшуулагдажа байдаг, тиимэһээ эдэ харилсаанууд «Афганистанай доторойхэрэгтэ хамааралсаһан ябадал бэшэ ба тэрэнэй бэеэ даанхай байдалда гай түбэг татанагүй» гэжэ афганска посол онсолон тэмдэглээ һэн.

Культура ба наукын талаар афганска советскэ арадуудай хани барисаан улам бүри бата бэхи боложо байнхай. Абаад үзэхэдэ, ургамалнуудые хамгаалжа, хүдөө ажахын хорото хорхой шумуулнуудтай тэмсэхэ талаар һайн холбоо барисаан хоёр ороной хоорондо байгуулагданхай.

Бэеэ даанхай байдалые һая олоһон Индиин Республика, Бирманскэ Союз, Индонезиин Республика мэтэ Азиин Урдуурхи, Зүүн урдуурхи гүрэнүүдтэй холбоо барисаагаа Афганистан улам бүри бата бэхи болгожо байна. Бандунгда болоһон Азиин болон Африкын оронуудай конференцидэ хабаадажа, бүхы оронуудай, арадуудай эбтэйгээр ажаһууха табан ёһо гуримай шухалые онсолон тэмдэглэһэн декларации баталан абагша гушаад оронуудай тоодо Афганистан мүн лэ ороно. Афганистан хадаа эб найрамдалай, бэеэ абанги байха политикые шууд сэхээр баримталдаг дээрэһээ Багдадска пакт, СЕАТО (Азиин Зүүн-Урдахи оронуудай «обороно» тухай договор) гэхэ мэтын сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ ба Багдадска пактда орохоһоо арсаһан байна. Гэбэшье, бэеэ абанги Афганистаниие сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ татан оруулжа, газар дээрэнь сэрэгэй базануудые барихые Баруун зүгтэхи зарим этэгээдүүд оролдодог байна. Тиин сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ оруулха зорилтоор даншье убайгүй баадхалга, хашалта гурбадахи гүрэнөөр дамжуулан Афганистанда хэгдэнэ.

Энээнһээ уламжалан хоёр хүршэ гүрэнүүдээрээ: (СЕАТО болон Багдадска пактын гэшүүн) Пакистанай, (һая Багдадска пактын гэшүүн болоһон) Ирантай Афганистанай харилсааниинь ехээр муудаа юм.

Афганистан Пакистан хоёрой хоорондохи арсалдаанай бодото шалтагаанинь Пуштунистан тухай асуудал болоно. Энэ хадаа Баруун Пакистанай баруун хойгуурхи район юм. Тэндэ афган угсаатанай патануудай племинүүд ажаһуудаг. Патануудай өөрыгөө тодорхойлжо, автономитой болохо эрхые мэдэрхэ тухай асуудал Афганистанай правительствотай, мүн патануудай племинүүдэй түлөөлэгшэнэртэй зүбшэн хэлсэхэһээ Пакистанска правительство арсадаг. Тэрэниие гадаадын зарим оронууд дэмжэдэг байна. Гадна, Пуштунистан тушаа арсалдаанай хурсадахада, Пакистанай засагаархин Афганистанда асарагдаха гү, али Афганистанһаа ондоо тээшэнь эльгээгдэхэ эд бараае Пакистанай газар дээгүүр һэтэ шэрэхыень огто лон хорёо юм. Тиин Карачи городой портдо байһан Афганистанай эд бараан баригдашаһан байна.

Гадна, афганайшье, иранайшье газар дээгүүр урдадаг Гильменд гэжэ голой уһые ашаглаха, хэрэглэхэ талаар гараһан афгано-иранайшье арсалдаан зорюута һүжэрөөгдэһэн байна. Тус асуудалаар х хэжэ, үгэеэ ойлголсоод, тус документ дээрэ бэшэхэ гэжэ б раа, шэнэ шэнэ эрилтэнүүдые Иранинь табяад, энэ хэлс ямаршье үрэ гараагүй бэлэй.

Афганистан болон Пак Иран мэтэ хүршэ оронуудай х дохи холбоо барисаанайнь ор жар хэрэлдээтэй бололго им эб найрамдалай дайсадта ту харин тус оронуудай, арад зо аша туһада харша байна. Бүхы дууд, илангаяа хүршэ һуудаг дууд, эбтэй этэй харилсаатай гэжэ хүсэдэг гээд, «Ислах» гэж ганска газетэ бэшээ һэн, тиин жэ онсолон тэмдэглэнэ: «Он доо идеологитой байлга хүршэ ной һайн харилсаа байгуулха далда багаханшье һаад лаб б гүй». Советскэ Союз Афган хоёрой хоорондохи холбоо саан хадаа тон һайн жэшээ б үгэнэ. Общественнэ ёһо жура гаа хэршье ондо ондоо байга эдэ хоёр орон бэе бэеынгээ харалсаһан, уласхоорондын лан байдал бэхижүүлхын хэрэг һалхын тулада олон жэлэй х соо хоорондоо тон лэ хүршэ ё хани харилсаатай байдаг.

СССР-эй Министрнүүдэй Со Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин эй Верховно Соведэй Презі Гэшүүн Н. С. Хрущев хоёрой нистанда айлшалалга энэ ёһоной харилсаанай саашан жэлтэдэ туһалжа байһаниинь тай.

Социальна элдэб системэтэ нүүдэй хоорондоо эб этэйгээр байха тухай ленинскэ заабари сашагүй зүб байһыень энэ хан золголго үшөө дахин гэр харуулна.

М. ПАВЛ

Редактор Д. Л. ЛОБСА

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, заместителя редактора 32-74, отв. секретаря—27-37, партийной жизни, сельского хозяйства—47-59, пропаганды и переводов—35-14, культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н—00645. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. №